

TØNSBERG SVØMMEHALL
TRANSFORMASJON &
TILBYGG

DEL 3
EKSKURSJONER &
OPPLEVELSER

stud.ark. Zdravko Živanović
NTNU vår 2020 diplomoppgave

OPPGAVEINFORMASJON

Tønsberg Svømmehall; transformasjon og tilbygg, er en masteroppgave av arkitekturstudent Zdravko Živanović, gjort ved NTNU Trondheim, våren 2020.

Hovedveileder var universitetslektor, arkitekt Nina Katrine Haarsaker.

Biveileder var førsteamanuensis, sivilarkitekt Eileen Garmann Johnsen.

I tillegg til veiledning fra lærerteamet var det etablert et tett samarbeid med medstudent Hanna Hansen i form av uformelle gjennomganger, ukentlige tegnetimer og workshops.

Oppgaven er hovedsakelig gjort analogt, med følgende data- hjelpeprogrammer. Adobe Photoshop, Adobe inDesign og Autodesk AutoCAD.

Oppdeling av semesteret

- 1 Lokal befaring og intervjuer. Oppmåling på stedet. Innsamling av relevant informasjon til oppgaven og om svømmehallen.
- 2 Ekskursjon og intervju ved utvalgte svømmeanlegg i Norge.
- 3 Prosjektering av oppgaven i form av skisser, modell og konsepttegninger. Ukentlige gjennomganger med lærerteamet og medstudenter, samt workshops.
- 4 Produksjon og grafisk presentasjon av det studerte materialet, innpasset nye innleveringskrav.

Oppgavehefter

- 0 Et Forarbeid
- 1 Prosjektbeskrivelse
- 2 Analyse- og Verdisetting
- 3 Ekskursjoner og Opplevelser**
- 4 Tegningshefte
- 5 Prosess og Tegnetodikk

INNHold

Denne delen inneholder mine foto, skisser, intervjuer og endelige tanker om de besøkte stedene. Hvordan det var å oppleve disse og hvordan man kan lære av dem i en videre designoppgave.

6	Oppgaven
8	Reiserute
10	Pirbadet
12	Jorekstad Fritidsbad
16	Stavanger Svømmehall
26	Norges Idrettshøgskole
38	Sandefjord Svømmehall
46	Farris Bad
48	Intervjuer fra Tønsberg Svømmehall
55	Konklusjon

OPPGAVEN

I ekskursjonsfasen var målet å reise innom flere badeanlegg rund om i Norge, som kunne brukes som en besøkt og sett referanse for det videre arbeidet med diplomoppgaven. Jeg stilte to krav for de stedene jeg skulle besøke.

Anleggene skulle enten være løsningsforslag på ønskelisten til Tønsberg for hva byen ønsker seg i det nye badeanlegget. Både i stor og ekstravagant skala som **Pirbadet** i Trondheim, eller mindre og mer kompakt som **Jorekstad Fritidsbad** på Lillehammer. Eller, anlegg som grunnet mange års drift og slitasje har måttet renoveres eller oppgraderes. I denne kategorien faller **Stavanger Svømmehall** og **Norges Idrettshøgskole**.

I tillegg til disse planlagte stedene besøkte jeg også **Sandefjord Svømmehall** som faller litt utenfor de satte besøkskriterier, men som også har gjennomgått en svakere form for renovasjon og aller fremst oppgradering. I tillegg kan man argumentere med at det er godt å vite hvordan byrivalen løser oppgaven.

Av alle disse nevnte stedene kommer derfor Larvik sin **Farris Bad** som noe jeg kan si ble funnet på veien og beundret nok til at det var verdt å vie oppmerksomheten til her i denne delen. I motsetning til de andre anlegg fokuserer Farris Bad seg på velvære og losji.

Til slutt kommer jeg tilbake til Tønsberg hvor jeg var heldig og fikk intervju med daglig leder ved **Tønsberg Svømmehall** og en tidligere ansatt som hadde jobbet der i over tre tiår. Alle intervjuene i denne delen ble skrevet ned fra notater tatt i løpet av praten bare timer etter at de fant sted. Målet var, de gangene det var mulig, å prate med de som jobbet ved anleggene og høre deres meninger om hva som gjør en god svømmehall.

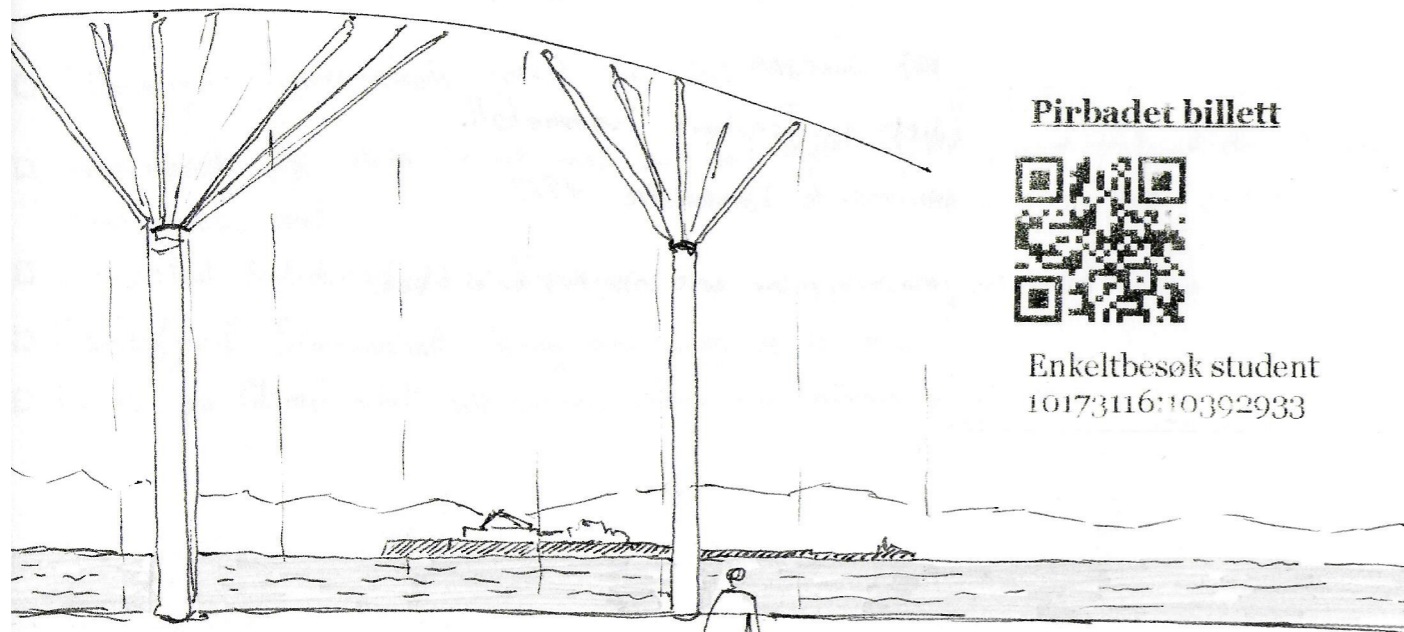
Nota Bene, at jeg ikke fikk lov til å ta bilder ved alle fasiliteter og heller ikke intervju noen ansatte ved to av dem. Derfor er teksten jeg skrev i etterkant av besøket samt noen skisser det eneste jeg kan presentere her for leseren.

REISEN

Sted	Anlegg	Arkitekter	Åpnet / Restaurert
Trondheim	Pirbadet	PKA og Asplan Viak	2001
Lillehammer	Jorekstad Fritidsbad	Plan og Prosjekt	1985/1999/2006
Stavanger	Stavanger Svømmehall	G.W. Thuesen & J. Grytten	1971/2019
Oslo	Norges Idrettshøgskole	Pran & Torgersen	1968/2018
Sandefjord	Sandefjord Svømmehall		1982
(+) Larvik	Farris Bad	Halvorsen & Reine	2009

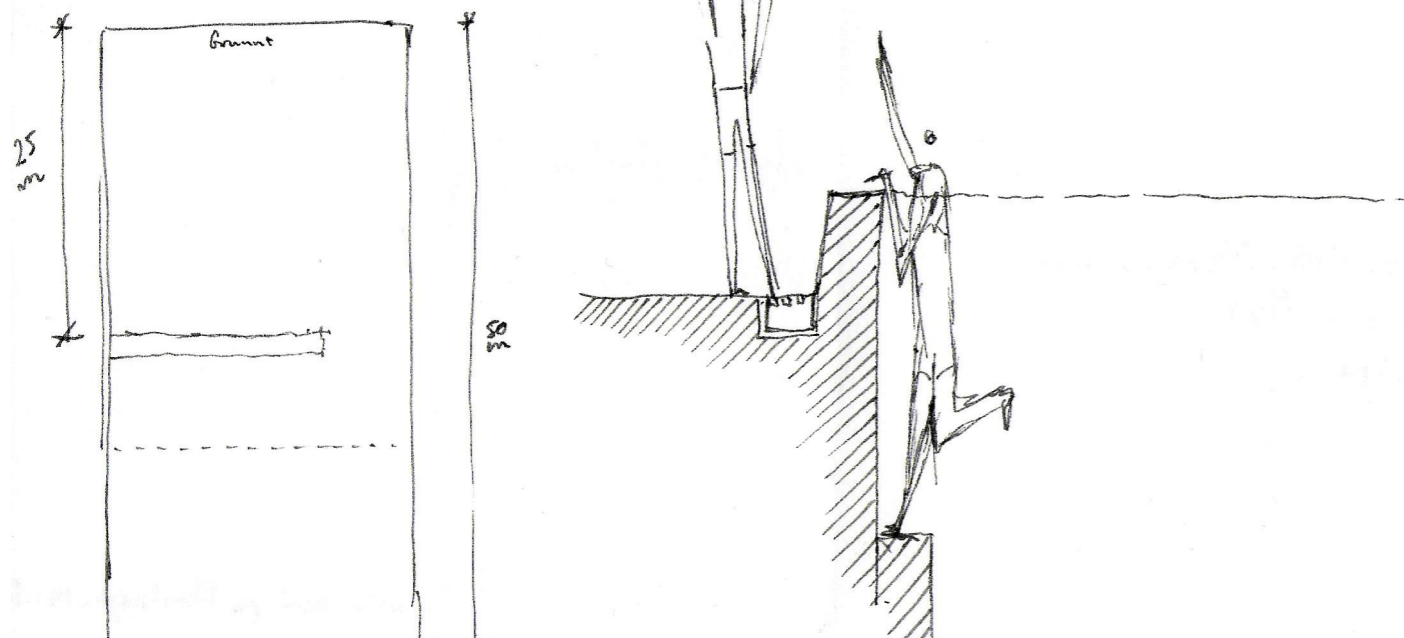
PIRBATED

Pirbadet billett

Enkeltbesøk student
10173116110392933

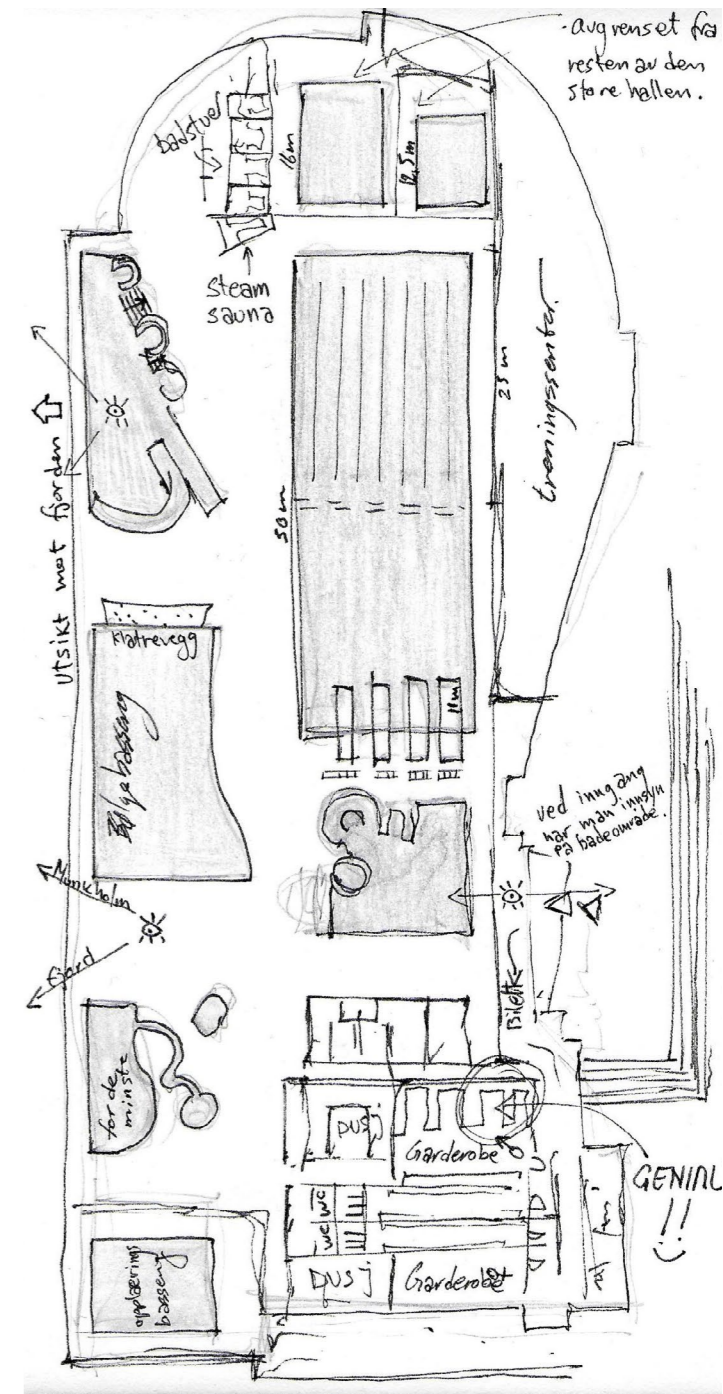

Trondheims store folkebad. Tegnet av Per Knudsen arkitektkontor og Asplan Viak Sør åpnet for publikum i 2001. Med en BYA på 10 000m² av hvilke er 2288m² vannflate er dette Norges største innendørs bad med ca. en halv million besøkende i året.

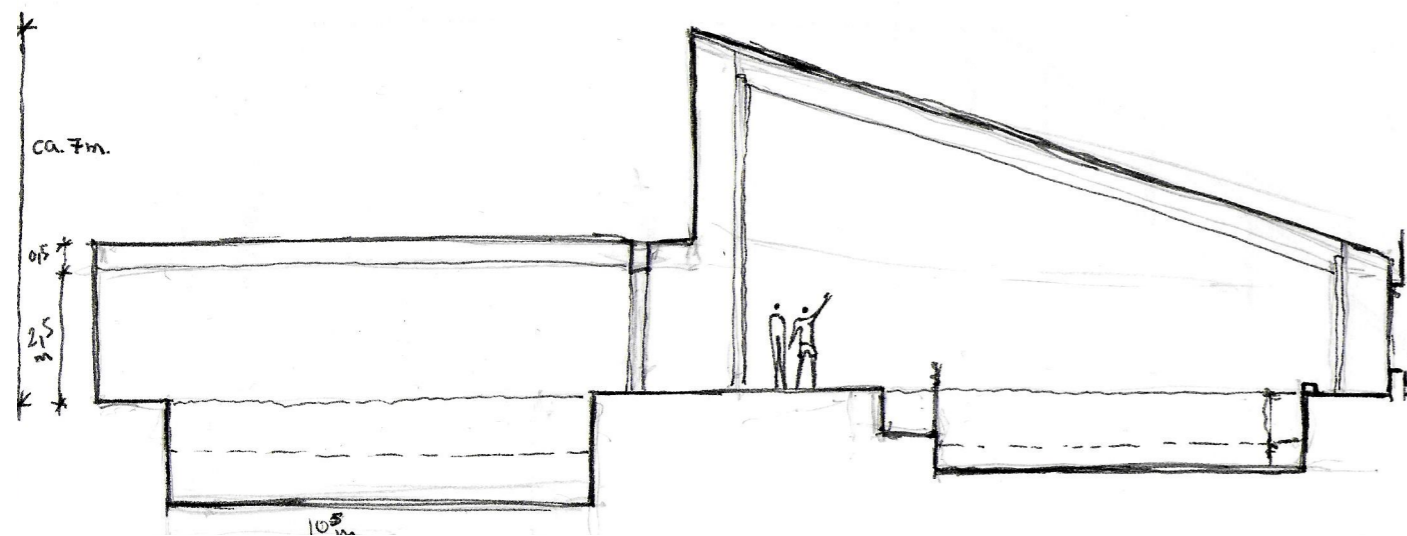
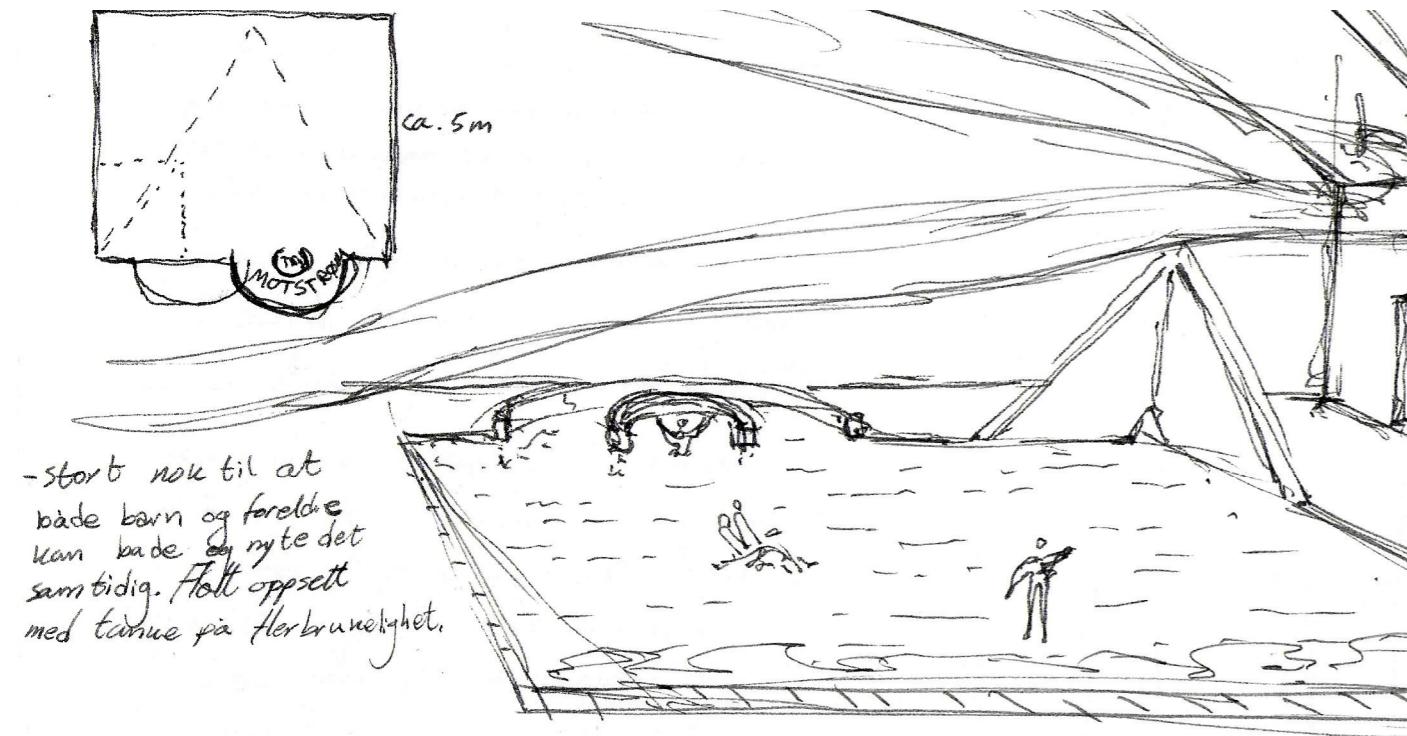
Mye forskjellig aktivitet i hele hallen og tipper jeg riktig så er det nøyaktig dette mine hjemkommunepolitikere vil ha i Norges eldste stad. Dypt basseng for stup på 10m, strømbad, 25m basseng som kan bli til 50m, grunt vann for de minste, boblebad, lagunebasseng med utsikt til fjord og massasje bobler, bølgebasseng med klatrevegg, steam sauna, ett opplæringsbasseng, to varmvannbasseng og et lekebasseng med sklier og motstrøm. Jeg kan ikke helt klandre mine hjempolitikere for at de muligens ønsker seg slikt. Kan nevne at søylene som holder oppe det store taket over hallen, ligner litt på de i Tønsberg Bibliotek, tegnet av Lunde & Løvseth på 90-tallet.

Romopplevelsen på Pirbadet karakteriseres med at det er mye som skjer og som gjest er ditt blikk stadig fanget av de forskjellige aktivitetsmuligheter eller fjordutsikten. Som rommet i seg selv bærer det ikke et meget minneverdig preg. Taket har en fin utforming som går vakkert ned i vinduene mot fjorden og kanten av bassenget ved vinduene gir den svømmende en følelse av at de er ute på sjøen.

Pirbadet passer alle mest som en studie for hvordan man volumeffektivt kan plassere mye under det samme tak uten at det har en kveldene følelse. Riktignok som tidlige nevnt i teksten, mye skjer her på lite areal, og med god mengde barnefamilier kan man lett få den følelsen av å være på en tett pakket strand i Syden.

JOREKSTAD FRITIDSBAD

Norgesreisens første stopp var på Lillehammer, nærmere sagt Jørstadmoen hvor Jorekstad Fritidsbad as ligger. Dette badeanlegget startet som et enkelt 25x10,5 basseng for forsvaret og ble på 90-tallet utvidet til bredere allment bruk. I denne forbindelsen stengte man svømmehallen på Lillehammer og kommunen gikk inn sammen med private partnere på å drifte Jorekstad. Min kontaktperson på fritidsbadet var Goran Minic, som har jobbet der siden 2006 og husker selv hvordan badet har endret seg i karakter helt siden 1993.

Anlegget har i dag det gamle konkurranserbassenget 25x10,5m, opplæringsbasseng 12,5x10,5 med boblebank og WC rampe og et stort plaskebasseng for de aller minste med vanngardiner, motstrøm og bobler. I tillegg finnes det en klatrevegg som går opp av konkurranserbassenget og en sklie med starthøyde på 3,5 m. Badstue for herrer og damer er splittet og tilgjengelig fra svømmehallen og ikke direkte fra garderobene.

Mellom dem finnes det også et damprom. Man har mulighet til å kjøpe mat og drikke i kiosken og spise på bordene satt opp mellom de tre bassengene.

Utenfor finnes to basseng som driftes i sommerperioden juni – ut september. Et dypvannsbasseng med hopp 1-, 3- og 5m, med dimensjoner 25x10,5m og plaskebasseng for de aller minste på 10,5xca.4m.

Goran Minic viser meg rundt og det kommer fort frem at dette anlegget har en stor fordel. Den oversiktlige plasseringen av bassengene gjør at en livredder alene kan se hele den tilgjengelige innendørs vannflaten.

- Det er veldig flott at man har et godt overblikk. Forestill deg om du skulle gå frem og tilbake langs bassengkanten. I det jeg snur ryggen og vandrer har kanskje 30 sekunder passert. Mye kan skje bak min rygg på den korte tiden. Oversikten her er både fornuftig og kosteffektiv, men vi leier inn flere livreddere i høysesongen for det kommer for mange her.

Hva mer er du fornøyd med her i hallen?

- Damprommet er en slager som mange er glad i. Synes også at utformingen til plaskebassenget er helt genialt. Takket være den store overflaten med en gradvis synkende bunn som har en startdybde på 0,0m kan man ha barnehager på besøk her og introdusere ungene for vannet allerede i den tidligste alderen.

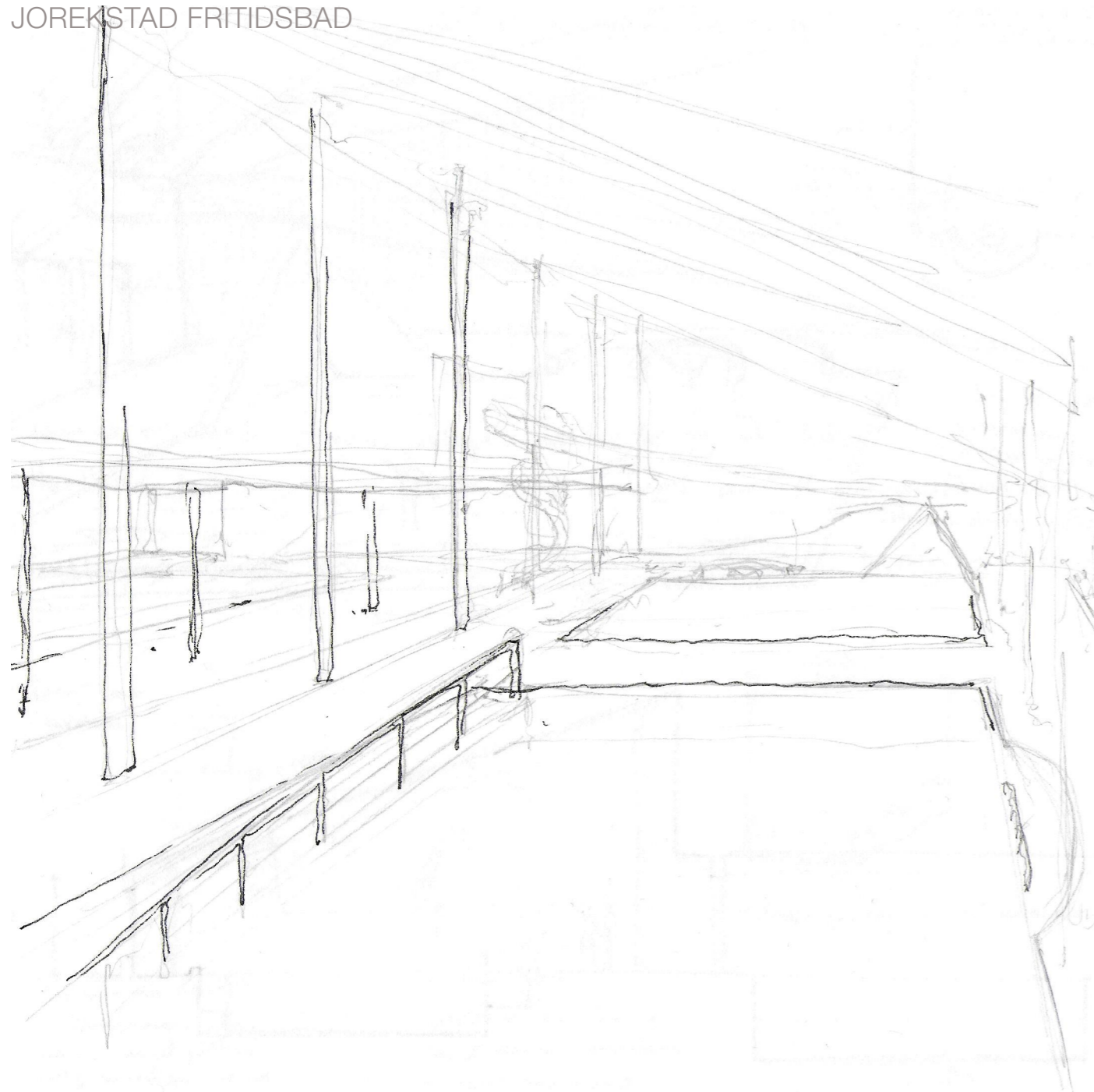
Om det er noe du kunne endret på hadde du nå hatt full kontroll, hva hadde det vært?

- Til tider kan det bli litt småbråkete her i plaske- og opplæringsbassenget. Ideelt hadde jeg likt å derfor ha noen skillevegger mellom dem og svømmebassenget. Kan på den måten ha to akustiske soner og også drifte stedet med to funksjoner samtidig. Skoleopplæring i den ene sonen og vanlig besøk i den andre.

Av de nyeste tingene som har kommet i badelandet, hva synes du var viktig?

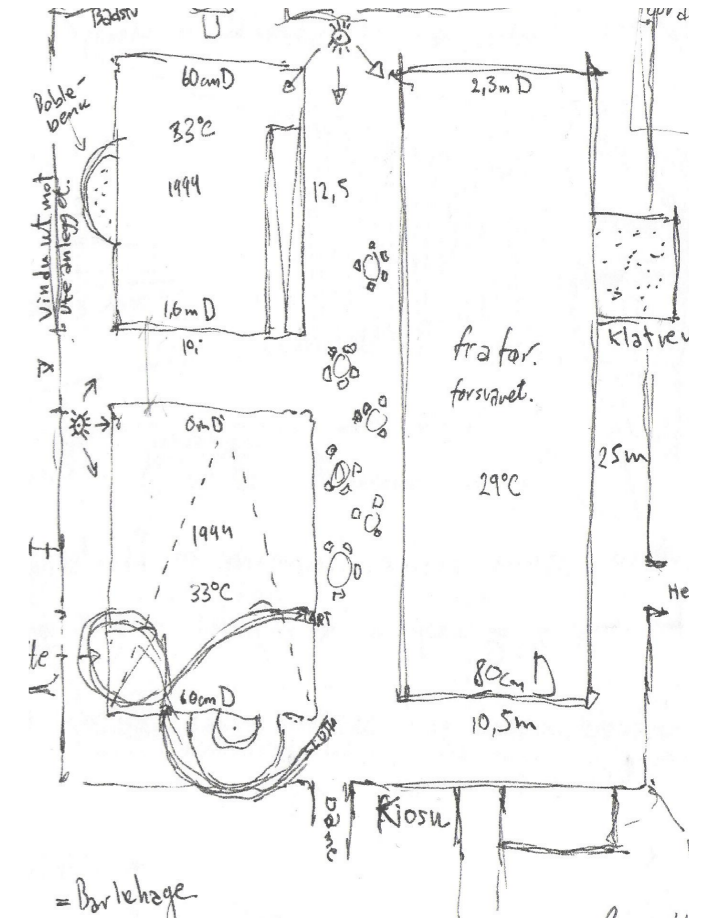
- I fjor sommer installerte vi gjennomgangsporter som kun åpnes med gitt håndbånd man kjøper i disken. Dette har resultert i en mye mer oversiktlig besøksmengde samt at det har eliminert våre grå besøktall. Disse båndene er også kompatible med skap så man løser problemet med å måtte ha en hengelås eller en tikroning i denne moderne tiden.

JOREKSTAD FRITIDSBAD

Jorekstad Fritidsbad er i motsetning til Pirbadet en langt mindre affære som fortsatt tar i fokus den samme gruppen brukere. I denne forbindelsen var det derfor viktig å se hvordan man kan ha et programmessig oppsett av et badeland som ikke sprenger dimensjoner til den tenkt i Tønsberg. I tillegg vil jeg legge til at det å skifte takhøyde brått mellom bassengene ikke er så verst som jeg trudde det skulle være. Det er litt for lavt under konkurransebassenget, men i det det åpner seg like etter opp til ca. 7m under taket. Det "løfter" den lave takhøyden opp og man står ikke igjen med en klaustrofobisk følelse jeg var redd for at man skulle. I tillegg til at de mer sosiale (bråkete) funksjoner er i det større rommet gir dette en kontrast til det lavere og nå roligere rommet hvor konkurransebassenget ligger.

Som besøkende likte jeg godt selv den oversikten som livreddere drar nytte av. Stedet var ikke for pakket med funksjoner og jeg følte jeg kunne gå over fra det ene til det andre bassenget og avrunde min opplevelse der med damprommet til slutt. Takhøyden satte stemning på de forskjellige bassengene.

= Barlehave

- 30% Anselskap. ← kommunen.

- Dampbadstuen som et meget attraktivt sted

- Meget god oversikt.

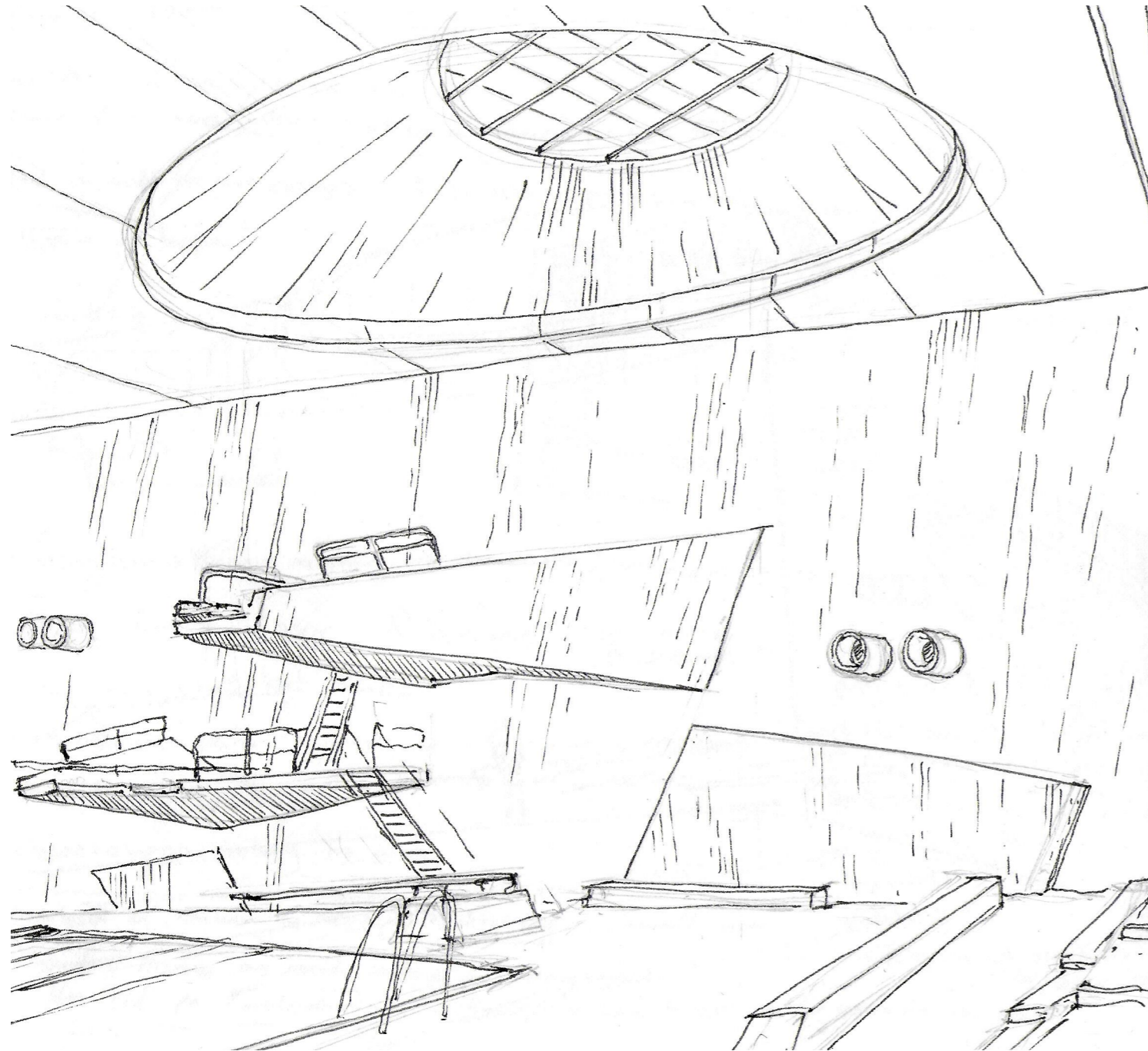
2007

÷ Skille vegger som inndeling ÷ man kan spise mat på kan fort bli uhygienis

- Litt turister om sommer (95 000 - 100 000) i året.

Goran M.
her siden
kontakt p.
intervju

STAVANGER SVØMMEHALL

Etter Lillehammer tok reisen meg videre til Stavanger og byens svømmehall fra 1971. Det som opprinnelig skulle være en grotte med eksponert grunnfjell ble tegnet av Gert Walter Thuesen og Jacob Grytten i 1964. Deres vinnerforslag fikk modifikasjoner da eksponert grunnfjell bød på utfordringer, men dette skulle ikke stoppe bygget fra å være et meget omfattende og godt påkostet prosjekt med en ferdigsum på 20 millioner kroner i 1971.

Bygget er bestående av to hoveddeler. Svømmehallen med dens funksjoner i kjelleren gravd ut fra grunnfjellet og kontorbygget oppå. Fra konkurransen i 1964 til ferdigstilling ble som sagt en del endret, men effekt av grotte vist frem ved bordforskalete overflater og stort overlys fikk bestå. Gert W. Thuesen klagde selv i Byggekunst nr.5 1971 at „Etaten må selv stå ansvarlig for den uoversiktlige innredningen, da mine utallig forsøk på å holde en viss orden og klarhet i trafikklinjene dessverre ble neglisjert.”

To grunner kommer frem for hvorfor jeg mener dette er et relevant bygg for meg å studere og skulle reise til. Stil og byggetid er nesten identiske med svømmehallen i Tønsberg. Riktig nok verdt å merke seg at med bare fire år fra ferdigstilling kan man se standard endre seg i byggemåter og noe så banalt som at vannflaten skal være vater med gulvet er Stavanger svømmehall som var først ute med i Norge. Grunn to er at dette er et bygg som siden 1971 har fått gjennomgå endringer som til slutt og nå nyligst har resultert i en totalrenovasjon som endte i april i 2019. Kontorbygget led av dårlig oversikt med dårlige arbeidsforhold for de ansatte der og svømmehallen fikk sin siste spiker i kisten da asbest begynte å komme ned i hallen. Da det var klart at noe måtte gjøres i 2015 var det likevel ikke en diskusjon om hvorvidt bygget skulle rives eller om det skulle få stå. Min kontaktperson, kommunens sivilarkitekt, Laila Løhre forteller følgende:

- Da det ble foreslått vernet av kulturminne i 2015 var det ikke noen som tok til ordet for å motsi det. Praten gikk fort over til hvordan det skulle gjøres og det var ikke bare svømmehallen som hadde et sårt behov for en forbedring, men også <<soppen på toppen>> slikt de kalte den da den ble bygget.

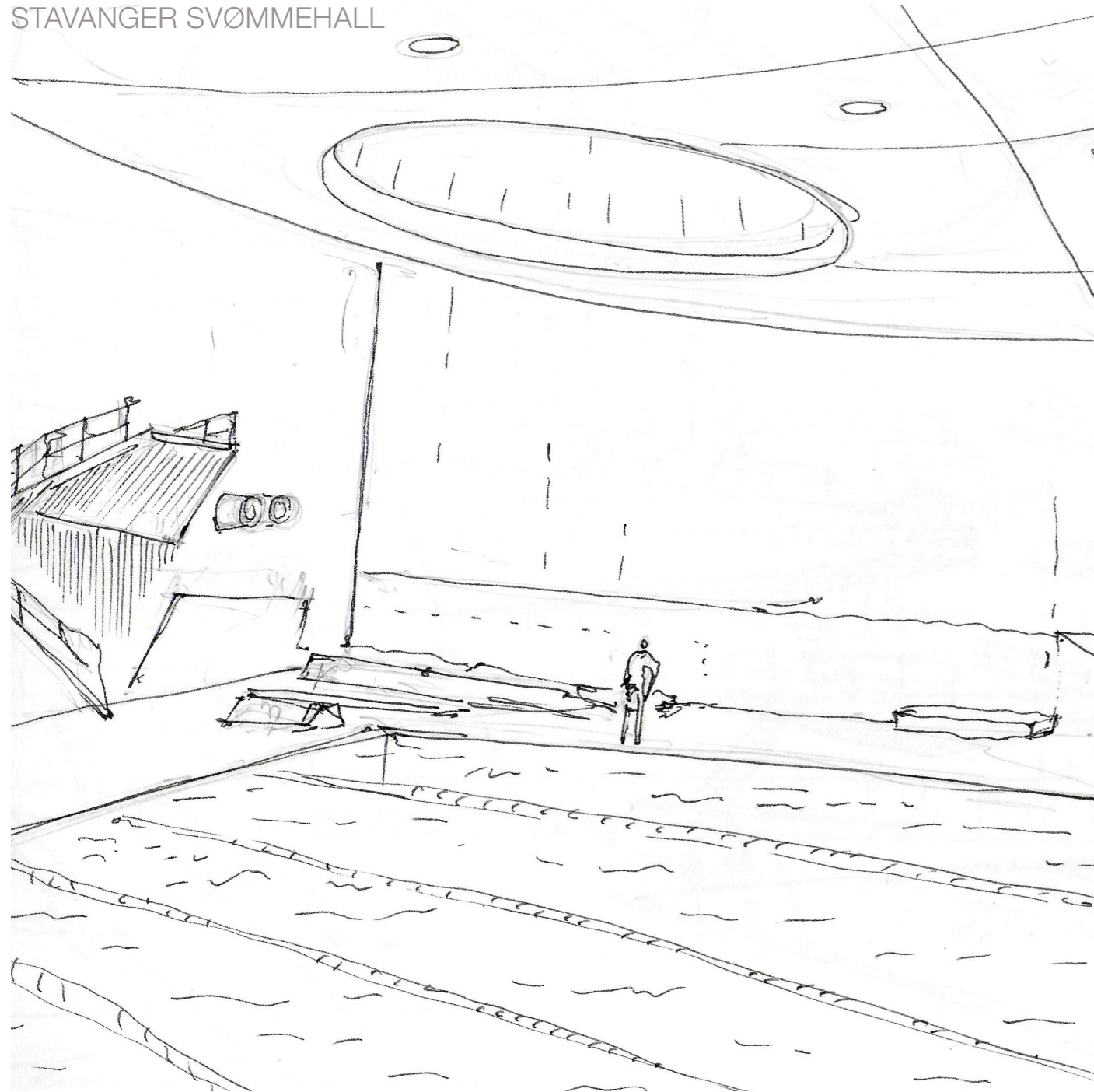
Du var med fra kommunens side som en prosjekterende arkitekt i prosjektet, hvordan har dette hatt utslag å ikke være en privat bedrift?

- Kommersielle bedrifter er gjerne ute etter et godt gjennomført prosjekt hvor man heller lager kompromiss for å være på god fot med en fremtidig arbeidsgiver. Som del av kommunen var det lettere for oss å være litt sta og sette i gang en prat med resten av det administrative maskineriet. Da det er sagt måtte vi bøye oss for en del løsninger som ikke er nødvendigvis gunstige for det arkitektoniske uttrykket.

Da dere startet å jobbe med bygget, kom det frem ting dere kanskje ikke regnet med i det hele tatt?

- Små inngrep var gjort siden det stod ferdig i 1971. Vi oppdaget overlys i kontorbygget som nesten var gjemt bort og mange planløsninger viste seg å ikke stemme med arkitektens plantegninger. Kan vise deg at Thuesen var vokal om å klage om det i Byggekunst og at man siden har prøvd å nærme seg hans versjon uten at det ble gjort seriøst. En annen ting er at svømmehaller ikke bygges ofte nok i Norge så bransjen sliter med å tilegne seg den kunnskapen de trenger. Samme gjelder oss arkitekter. Dette merkes aller først i at jeg ikke har kommet over en eneste svømmehall som ikke har sprengt sitt byggebudsjett. Andre punkt man merker dette på er når bygget har fått stå i to tre år, og de første tegnene på slitasje kommer. Slikt skal det ikke være, svømmehallens kompleksitet er enorm og folk undervurderer ofte hvor mye det er som ligger bak et slikt prosjekt.

STAVANGER SVØMMEHALL

Du er i en meget interessant posisjon enn mine tidligere intervjupersoner, for når jeg spør deg hva du vill gjort annerledes så har du allerede hatt en reell runde på dette, men sett nå tilbake på det hele, hva ville du gjort annerledes?

- Aller først ville jeg satt av mer tid til prosjektering. Vi merker tydeligst at valgene vi tok der noen ganger var forhastede. Om jeg fikk styre med jernhånd ville jeg nok tilbakeført flisene i bassengene. Her var det et kompromiss som vi måtte bare bøye oss til. En annen sak som hadde vært mulig om vi kanskje hadde hatt mer tid er å forsterke grotteeffekten slik Thuesen og Grytten opprinnelig så for seg. Akustikk er en reell utfordring i svømmehaller og noe må settes i taket for at lydstryk ikke skal bli et stort problem, men den hvite duken er ikke helt tru mot den originale ideen. Riktignok mener jeg det tar seg lekkert ut når man har de hvite gulflisene. Gjør at veggene, stuperamper og tribuner kommer bedre frem.

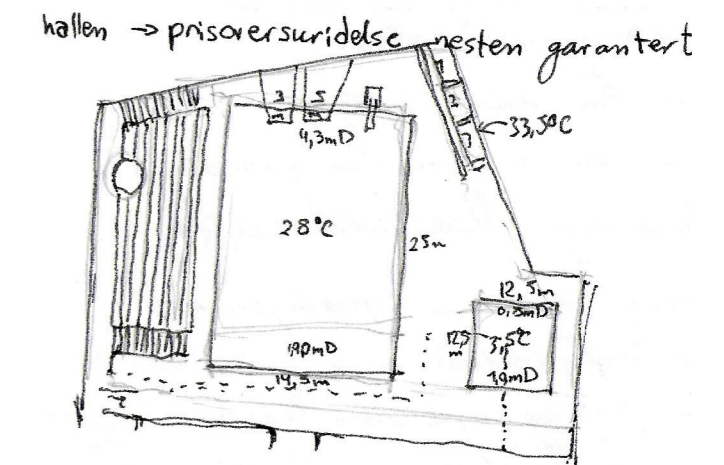
Hva er du mest glad i her i Stavanger svømmehall?

- Det blir bruken av det store overlyset og betongen. Brutalismen var en ærlig og fin måte å vise på hvordan et bygg var satt opp på. Det flotte er at du ser her, veggene i hallen tilter innover og taket er i en bue som kulminerer i det overlyset som gir meg en følelse av å være i en katedral. Grotteeffekten er bevart, men den fikk aldri være 100% slik arkitektene så for seg. Thuesen og Grytten ville opprinnelig ha skifer i stedet for gulfliser.

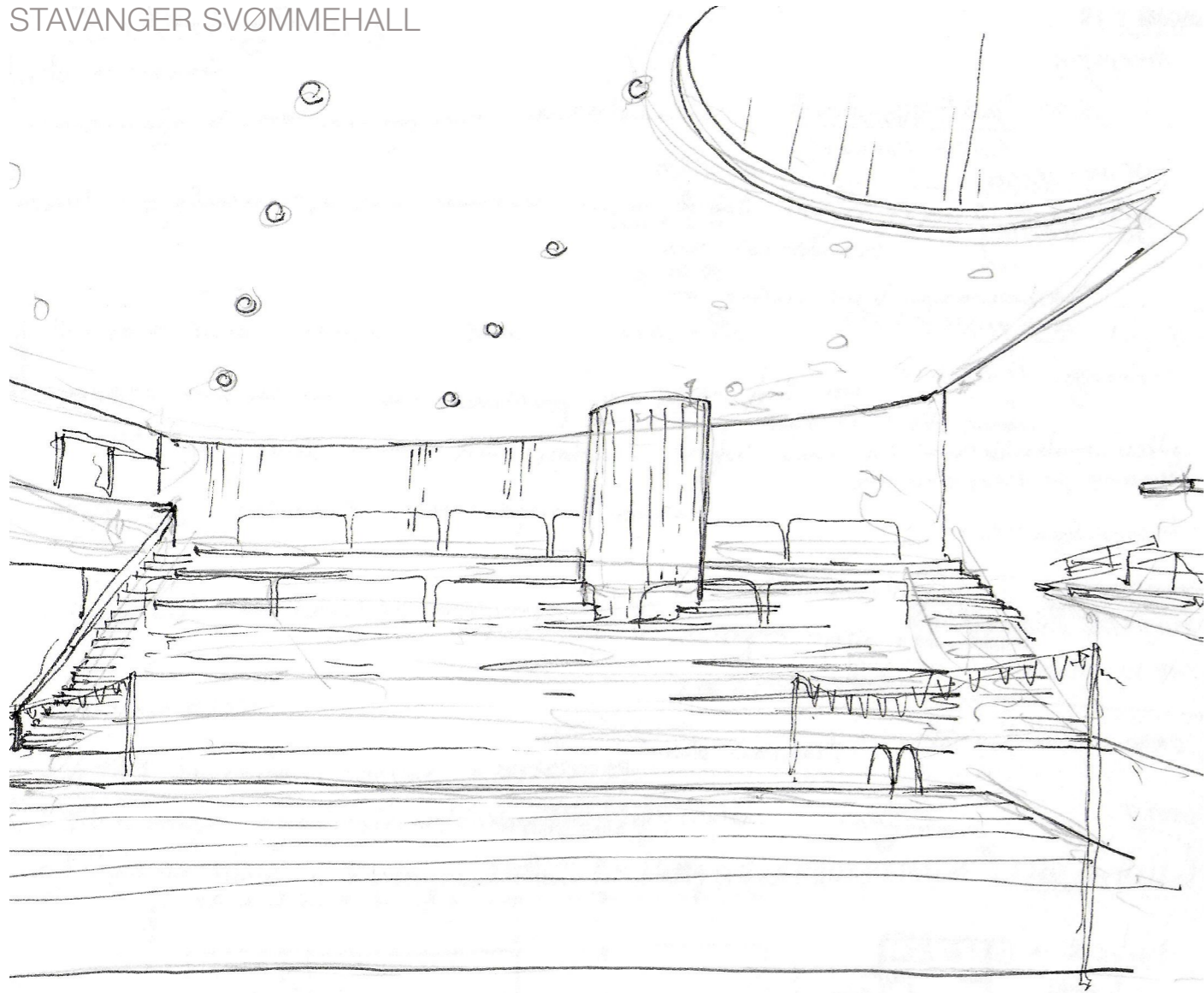
Etter omvisning og tegnerunde var jeg ekstra heldig og kom i prat med hallens daglige leder, Britt Jorun. Hun hadde ikke for mye tid til meg, men rakk svare på hva hun synes er en utfordring og hva hun liker godt med hallen.

- Med tanke på de besøkende skulle vi gjerne hatt enda et opplæringsbasseng siden det er stort trykk nettopp der. En annen utfordring her er at vi ofte har stevner i hallen. Da er det viktig med ren og skitten sone. Disse to skir litt i hverandre her spesielt når det er mange som kommer og skal se på.

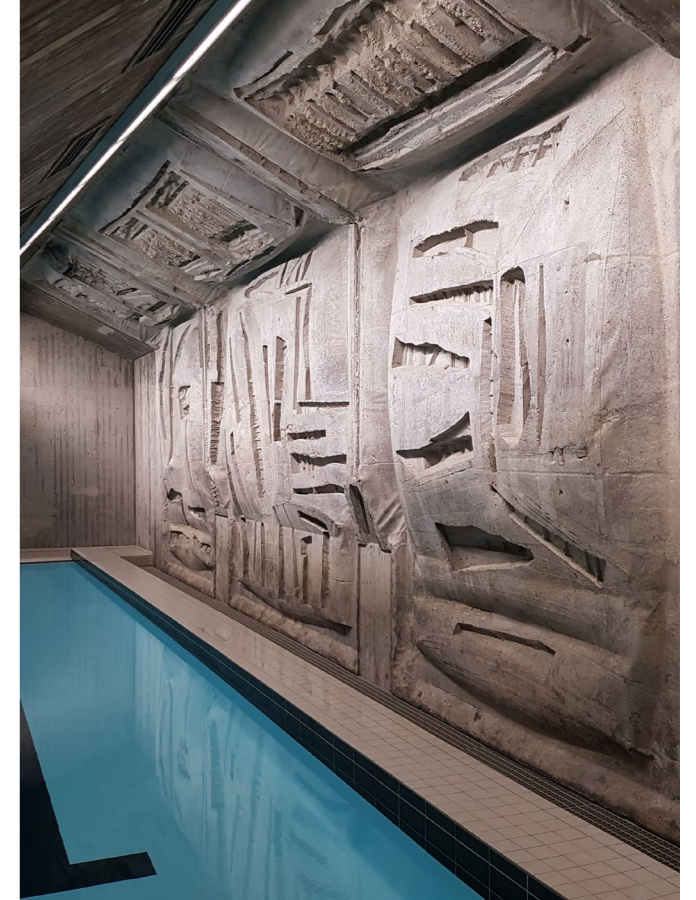
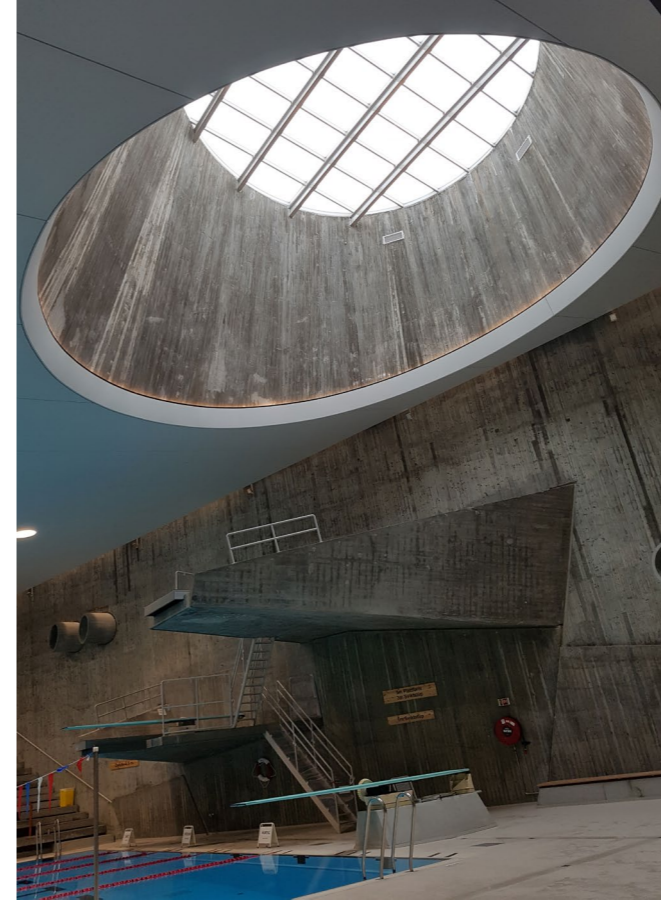
Det som jeg liker godt med hallen her er overlyset og at det ikke er noe direkte sollys som kommer inn fra sidene og blander. Jeg har jobbet i en annen svømmehall før jeg kom til denne og der var det utfordring for oss ansatte med blendende sol. Da jeg kom her trudde jeg først at det vil bli kipt når man ikke har utsikt mot gata, men takket være det store overlyset og det ellers store rommet, har jeg ikke noe behov for det. I tillegg har vi nå utsikt fra kontorene og billettdispenseren ut mot gata og hovedinngangen etter at restaureringen ble gjort ferdig.

STAVANGER SVØMMEHALL

STAVANGER SVØMMEHALL

Venstre: <SoppenPåToppen> kontorbygget over svømmehallen
Midt: Det store overlyset i svømmehallen over stupetårn
Høyre: Veggdekorasjon ved barnebassenget i betong av Odd Tandberg

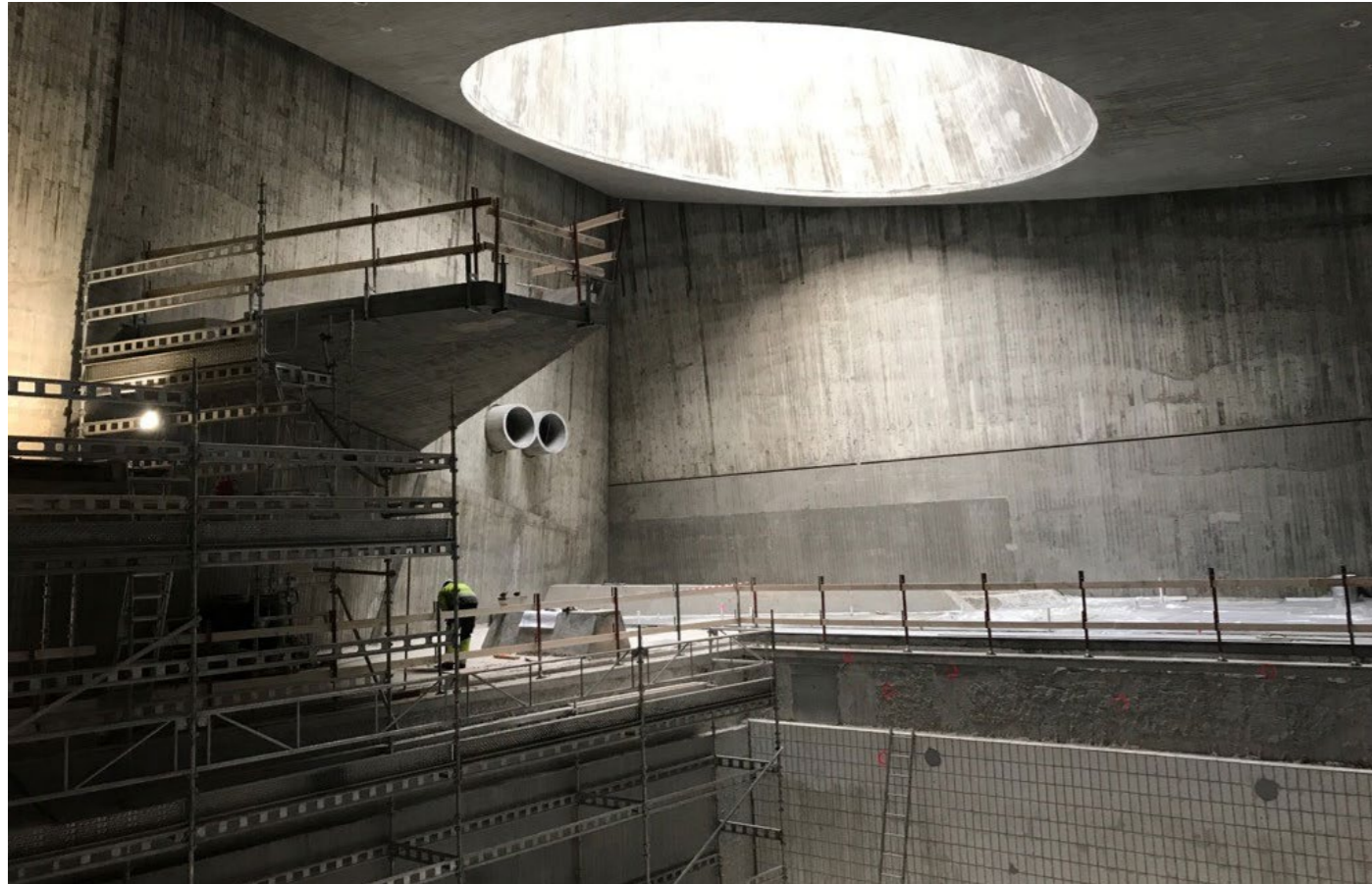

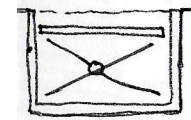
Foto av svømmehallen tatt under renovasjon, Laila Løhre

Venstre: Stupetårn

Høyre: Bassenget

NORGES IDRETTSHØGSKOLE

÷ Vaneinntaket i kjelleren, mye som kommer inn ← fredet inngangsparti uga for lastebiler.

Hev/senk bunn 1,4 → 2,0 m ca. 5 min.

+ enkelte områder hvor vann utskifting inne skjer fort nok. service 1 gang i året. ← mann fra Tyskland b. Under vann vil inne vurderer 90 m³/m i eco filter ← dyrt, men billigere i lengden.

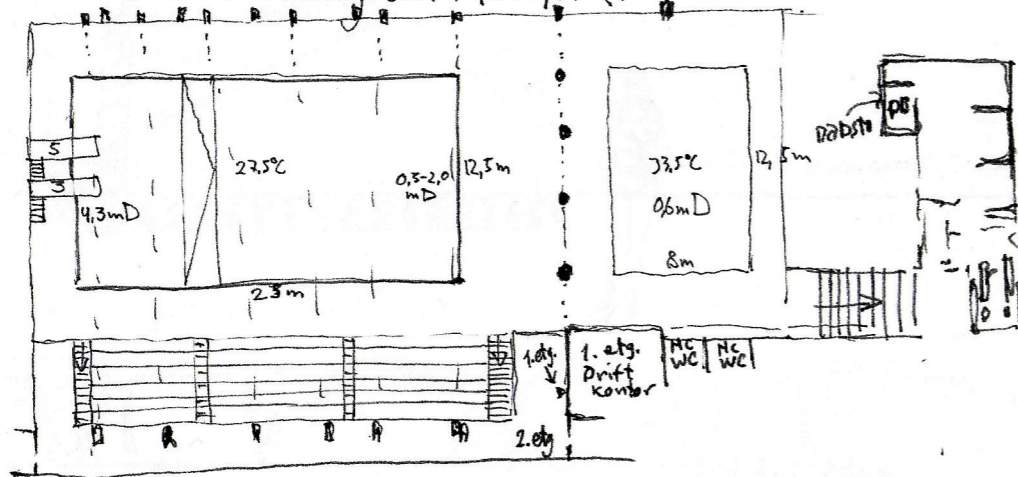
- Decklevel → gulvflate ← kjempeviktig → vann innsamling. → Dingen nær standard 20 år levetid.

- Balanse kunst.

- 6424 badende i januar ← høysesong skole inkludert.

- Hleie, mange organisasjoner/klubber/boretslag/skoler

- Trihalomethane ← bassengvann + pumfri (fett)

Videre fra Stavanger gikk turen mot Oslo. I 1968 flyttet Norges Idrettshøgskole ved Sognsvann og har der hatt som en del av campusen sin også en svømmehall. På 2000-tallet ble bygget som Pran og Torgersen tegnet, sammen med store deler av den originale campusen totalfredet og i 2009 vedtok staten at midler skulle avsettes til rehabilitering og vern av det eksisterende. Da Lena Malnes fra Tønsbergs Blad skrev et innlegg om svømmehallen i avisen, tok hun kontakt med leder for Kulturminne Vestfold, Terje Gansum, i forbindelsen om hvorfor det ikke ble gjort noen innsigelser da kommunen hadde vedtatt at hallen skulle rives. Svaret ble at Norges Idrettshøgskole (fra nå av NIH) hadde en svømmehall fra samme periode og lignende utforming som alt var vernet. Derfor mente de at det ikke var behov for å verne eller komme med innspill mot rivning av svømmehallen i Tønsberg.

Dette var i all hovedsak min største grunn til å besøke også Oslo og se hva som er greia med dette bygget som i det lange løp har gjort at jeg har valgt nettopp denne oppgaven som mitt diplomarbeid. I likhet med Tønsberg og Stavanger er også NIH svømmehallen et barn av sin tid. Mitt første inntrykk da jeg gikk fra skolens infoskrank og mot hallen var at jeg var i et tiår jeg ikke har opplevd før. Gamle bygg fra 60-tallet kjenner jeg og har vært i før, men her var det en annen stemning. Det føltes ikke 50 år gammelt, men at jeg heller var tatt tilbake 50 år. I det jeg kommer inn i hallen og ser fra toppen av tribunen ned på bassenget, stupetårnene, vindusfasaden mot sørvest og innredningen blir effekten av å være tatt tilbake i tid enda sterkere. Første klare tanke jeg greier å formulere etter all den visuelle stimuli er; noen har gjort hjemmeleksen sin skikkelig. Det eneste som bryter med tidsånden hallen er i er den store skjermen på veggen som viser tid og tre store sprettbord med dataskjermer og måleapparater som forskergruppen har tatt frem og jobber på, i det jeg vandrer forbi.

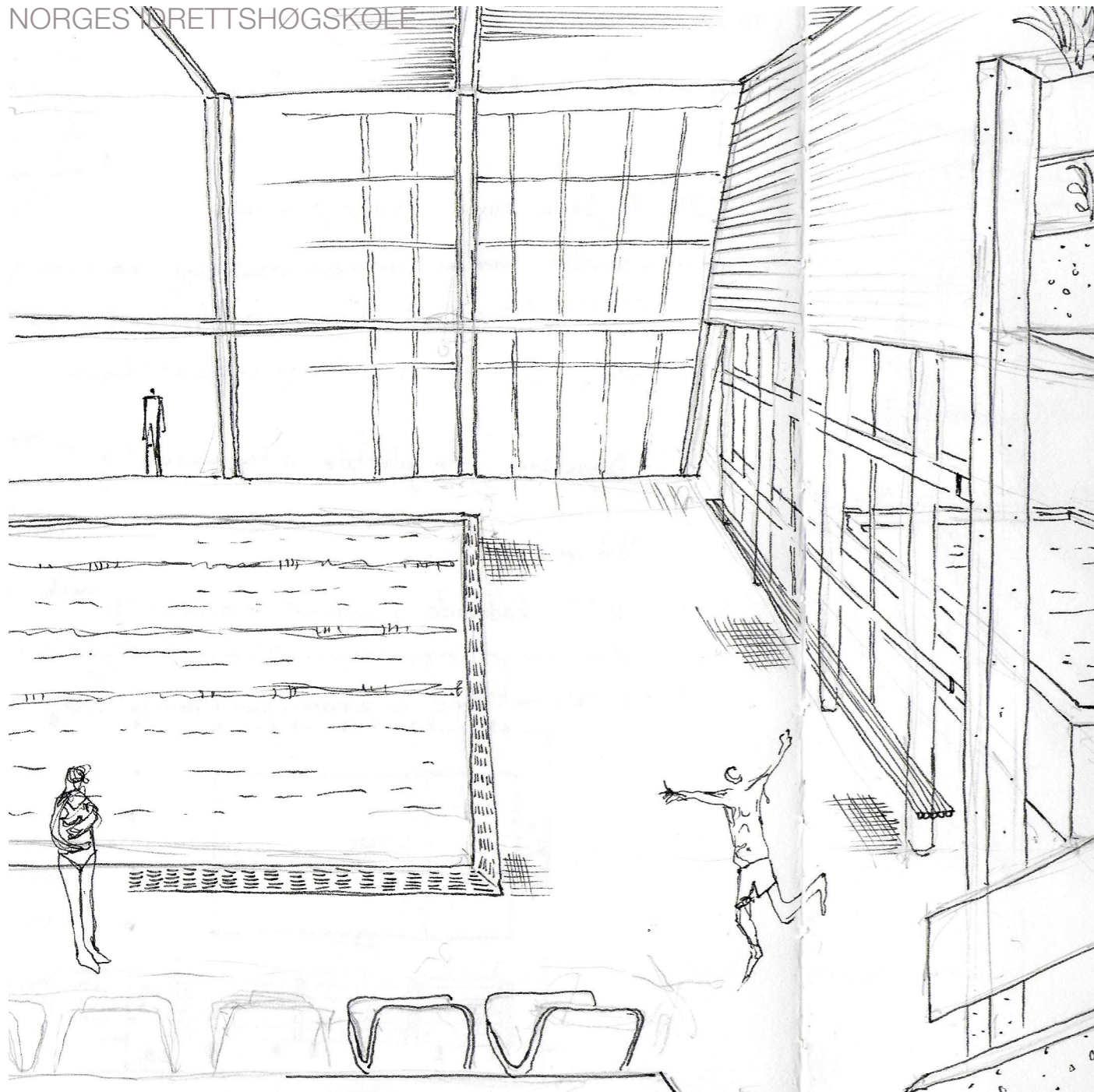
Kontaktpersonen min er Jon Wik Hveding. Han er driftstekniker og viser meg først sitt kontor fra hvilket han har utsikt mot både konkurransebassenget og terapibassenget. Det veldig interessante med NIH sin svømmehall er at den er fredet, men greier fortsatt å fungere i 2020 og brukes til forskning uten at det går på bekostning av kvalitet. Jons kontor gjenspeiler dette. Et kontrollpanel og par dataskjermer gir ham totaloversikt over de forskjellige delene av anlegget samt, undervannskamera. Han viser meg så rundt i kjelleren hvor de store endringene faktisk har skjedd.

- Det har seg slik som du sikkert så, er hallen tilbakeført i stilen den var i da dette stedet åpnet opp for første gang i 1968. Trepanelene er faktisk de originale og ble bare spikret tilbake etter at man fikset den bærende betongen. Det som er annerledes er selve bassenget. Her er alt nytt. De fjernet bokstavelig talt hele bassenget. Det var gravemaskin her og bare et enormt hull rett ned i bakken. Det gamle bassenget hadde en vannkant (slik som i gamlebassenget i Tønsberg) og i dag er det den eneste virkelig store endringen i hallen, nå er det deck-level (vannflate og gulv er vater).

Som driftstekniker er det helt flott for meg at alt som er bak kulissene er toppmoderne. Dette gjør jobben min mye lettere.

Vi vandrer i kjellergangen som går langs med bassenget. Her er det flere vinduer for kameraer som skal filme bevegelser til de svømmende. En annen ting som Jon peker frem, er lysene som belyser bassenget. De er ikke montert i veggen, men fra utsiden og skinner gjennom det som ser ut som et gammeldags skipsvindu inn til bassenget.

- Dette gjør det super lett for meg å bytte pærene når de ryker eller for forskerteamet å bestemme hva slags lys som skal på i forbindelse med deres arbeid.

Videre viser Jon meg det som kanskje er den tydeligste, men også mest diskre endringen ved svømmehallen. Bassenget har nemlig en heve- og senkebunn. Dette gjør at den grunne enden av bassenget kan være alt fra 2m- til 0,5m dyp.

- Dette er veldig flott med tanke på alle de forskjellige tingene som skjer her i hallen. Gir bassenget en ytterligere fleksibilitet. Mekanikken er meget god og vi har kontroll av de bevegelige deler en gang i året. Dette skjer samtidig da bassenget tømmes for vann og en større vedlikeholdsrunde av hele svømmehallen finner sted.

Er det noe ved svømmehallen her du synes er utfordrende?

- Vareinntaket i kjelleren er en utfordring. Det er ikke en god lasteplass for lastebilen og det er store mengder kjemikalier som skal inn her på paller. Hva kunne vært 10 minutters flytteoppgave tar meg en halv dag grunnet for smale dører, for store paller, terskler og nedsenkningsrampe som er for liten.

Ellers synes jeg at vindusleverandøren ikke har kommet med et godt nok produkt. Flere vinduer har sprekker og ett har vi måttet ta helt av. Det er på grunn av spenningen i vindusfasaden som sikkert forsterkes enda mer av at hele denne vindusveggen tilter innover. Dette gir oss også utfordring med persiennene som er satt mellom de to glasslagene i vinduet. De kiler seg fast innimellom og vil ikke bevege på seg like enkelt. Dette vet jeg er direkte på grunn av tilt.

Hva liker du med anlegget her?

- Det er flott utsikt når persiennene er oppe. Sola skinner inn, trærne kaster sine skygger og rommet blir bare helt supert. Jeg er glad i at det ble tilbakeført slik det så ut før i de områdene det ikke går på bekostning av ytelsen til svømmehallen.

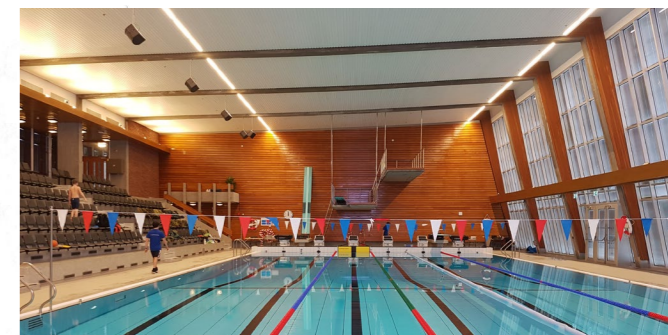
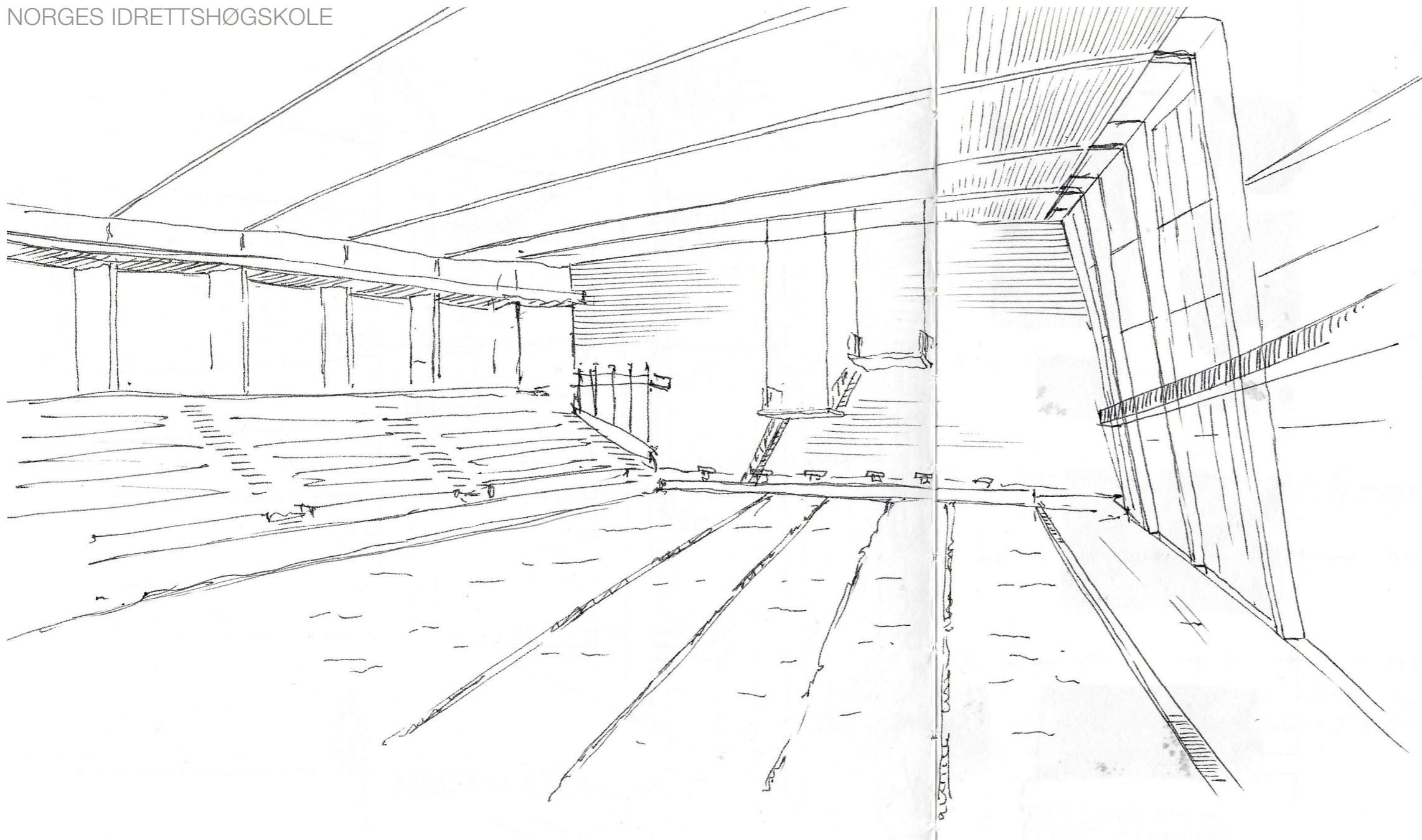
I tillegg har vi nå en direkte adkomst fra garderobene til svømmehallen. Rett ned trappa. Før måtte man nesten ut av bygget og inn igjen.

Jon Hveding har jobbet i Bodø i Nordlandsbadet og fortalte litt om fordeler og ulemper han møtte på av å jobbe i en mer kommersielt orientert svømmehall som kontrast til NIH.

- Her er forskning et stort tema. Oppdager man feil, eller vet at man vil oppdage feil om man tester så er det noe NIH kan fronte med. Det koster selvsagt, men profit er ikke en direkte interesse så man kan ta seg råd til å være streng og vågal. I tillegg til våre forskere og studenter er det en rekke andre aktører som benytter seg av svømmehallen i forbindelse med øvinger og trening. Redningsmannskaper, svømmeklubber, sykehjem og skoler. Uken er derfor som regel godt fylt opp med program. I forhold til de tilbudene vi legger til rette her er det tydelig at vi ikke har satt noe stort søkelys på at enkeltpersoner kan komme og benytte seg av hallen.

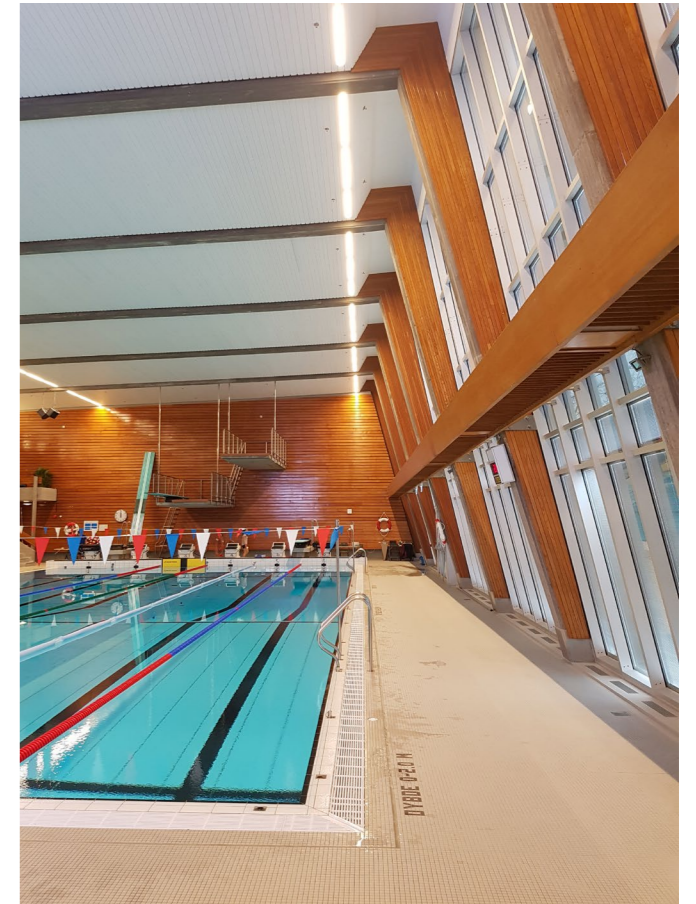
I vår videre prat om sanitære forhold og kjemiske prosesser kommer det fram til hvorfor de gamle bassengkantene forsvant fra bygge praksis og hvorfor mat ikke bør for nærme klorvannet.

- Badeland har gjerne en utfordring når det kommer til kiosk og hvor man kan spise og drikke det man nettopp har kjøpt. Pommefrites er en enkel ting å lage, barn og voksne liker det og det er en meget enkel fingermat. Slev om man seler litt er det ikke stor skade skjedd. Ulempen er derimot alt det fettete i den friterte poteten. Når fett kommer i kontakt med klor i vannet dannes Trihalometaner av hvilket også kloroform som med videre innspill fra sollys og luft kan bli til fosgen.

Venstre: Opplæringsbassenget
Høyre: Trapp og verandaløsning i endene av tribunene i betong

Venstre: Undervannsvindu for filming og forskning
Høyre: Den lenende vindusfasaden

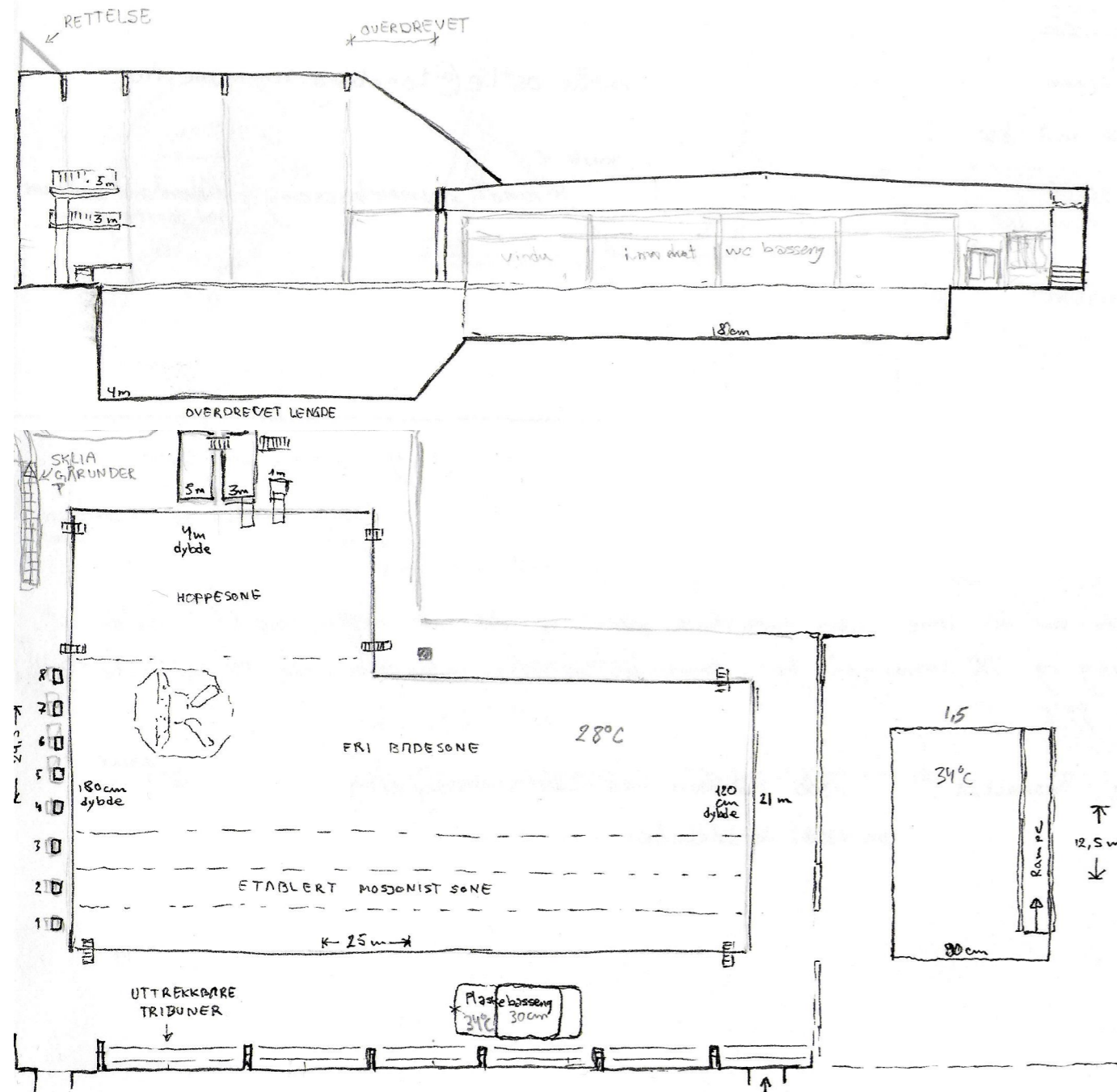

Foto av svømmehallen tatt under renovasjon, Andreras Kjelstrup, 2017

Venstre: Bassenget

Høyre: Bevart trappegelender i betong og tre

SANDEFJORD SVØMMEHALL

Etter Oslo fortsatte ekskursjonen lenger sør og de ansatte ved Sandefjord Svømmehall var hyggelige med å ta imot et spontanbesøk fra nabokommunen. Jeg kom fort i kontakt med Marit som har jobbet der siden hallen åpnet på Sankthans i 1982.

Sandefjord Svømmehall er i likhet med sin motpart i Tønsberg tydelig preget av den tiden den ble bygget i. Murstein og metall/plastdekke på fasaden på utsiden med murstein og limtre som de to hovedmaterialene inne. Postmoderne linjer og en generell oversiktighet tross den ellers litt lave høyden under taket.

Det er tre basseng i denne hallen. Det aller minste er et plaskebasseng for de minste med 30cm dybde og 34 varmegrader. Det nest største er et basseng på 12,5X8m. Dette bassenget er i sin egen hall som gjør at badende må gjennom en "dørsluse" for å komme seg fra det ene til det andre store bassenget. Veggen som skiller de to værelsene i dekorert glass som gir innblikk til begge hallene inn mot den andre. Dette mellomste bassenget har også en rullestolrampe (WC) som senkes ned fra den dypeste delen med 1,5m og ender i den grunneste på 0,9m.

Det store bassenget er nok det mest merkelige i Sandefjord Svømmehall. Marit fortalte at når det skulle bestemmes om hva slags basseng kommunen skulle gå for ble det dannet en komite som fikk reise rundt for å se på konkrete løsninger og finne den mest brukbare for Sandefjord. Et design fra Sverige viste seg å være vinneren. Sandefjord valgte å bygge et 25m basseng med en utstikker fra den dype enden som i plan danner en L-form. Denne delen har en dybde på 4m og tillater stup samtidig som det svømmes i den legere delen. Takhøyden ligger på fire meter rett under limtrebjelkene og vannflaten. Bjelkene er over en meter i konstruksjonshøyde og dette mellomrommet ble først etter en stund etter åpningen fylt med lydempende flater. Marit

påpekte at det var nærmest uutholdelig å være i hallen over lengere tid før akustikkplatene kom.

Utstykket på bassenget der det dype vannet er har en høyde på 8m. Taket svinger opp og flater ut, før det i siste liten svinger opp igjen like før den når veggen, rett bak stupetårnet. Dette gjør at man i utgangspunktet ikke kan se hopperen fra 5m tårnet når man sitter i den uttrekkbare tribunerekken som er parallell med 25m bassenget. I 2002 fikk hallen sin sklie som har en starthøyde på 6m og tar to fulle dreininger utenfor hallen før den kommer inn igjen.

Er det noe du har syntes er litt utfordrende med denne hallen og måten den er satt opp på, skulle du hatt noe annerledes her?

- «lillebassenget» (12,5X8mWC) har mye trykk. Der er grunt og varmt der så mange vil bruke det. Om det hadde en større vannflate eller om vi hadde en til av dem hadde det vært supert. For det er mange små barn som kommer her og synes at det store bassenget med sin startdybde på 1,2m (dypenden 1,8) og 28 varmegrader kan føles litt overveldende. En annen ting er at du kan merke at bygget er litt slitt, vi har hatt en totalrenovering av garderobene for fem år siden, men man merker her i hallen at det er fra 1982.

Hva liker du med hallen her spesielt godt?

- Sånn på tampen nå vil jeg peke på den skilleveggen mellom «lillebassenget» og det store. Det at ungene må gjennom en luke og ikke bare sprinte fra det ene bassenget og inn i det andre er veldig greit for oss som jobber. Gir oss oversikt og roer ned støynivået i hele hallen. I tillegg liker jeg godt hvor oversiktig det er, man kan se hele veien fra billettluken og til «lillebassenget».

I høysesong ligger ukebesøket på 1200 og 1300 skolebarn som er der i forbindelse med svømmeopplæring. Svømmehallen benyttes også av byens svømmeklubb.

Venstre: Utsikt fra tribuneenden mot stupetårnet, 3m synlig, 5m ikke
Høyre: Fra startpallen og mot den dekorerte glassveggen som splitter rommet

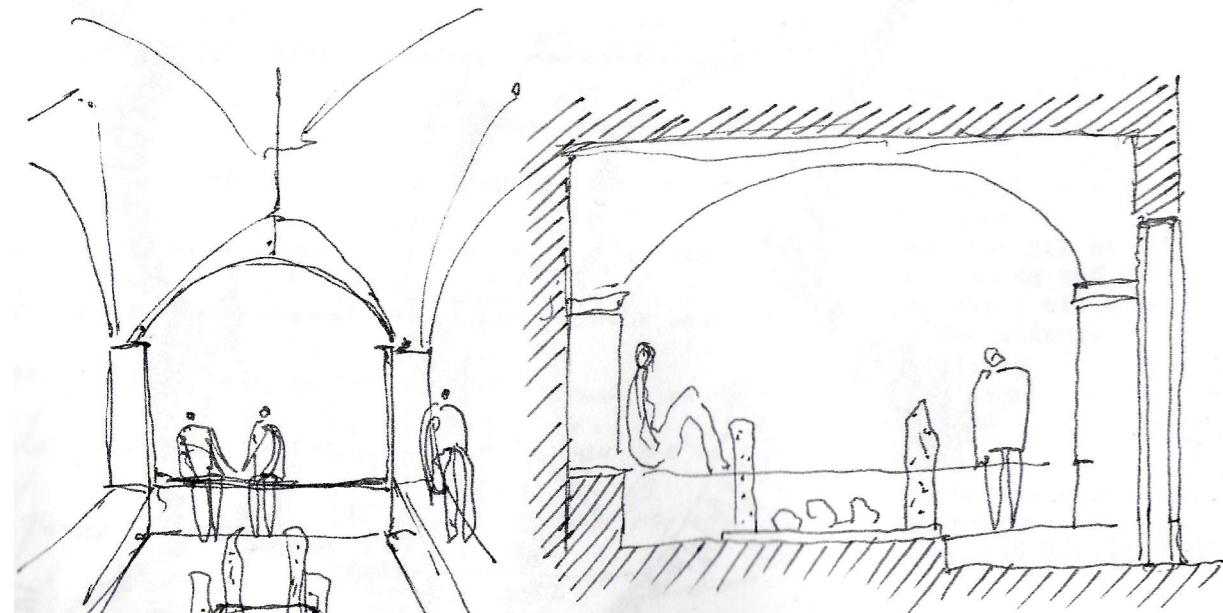
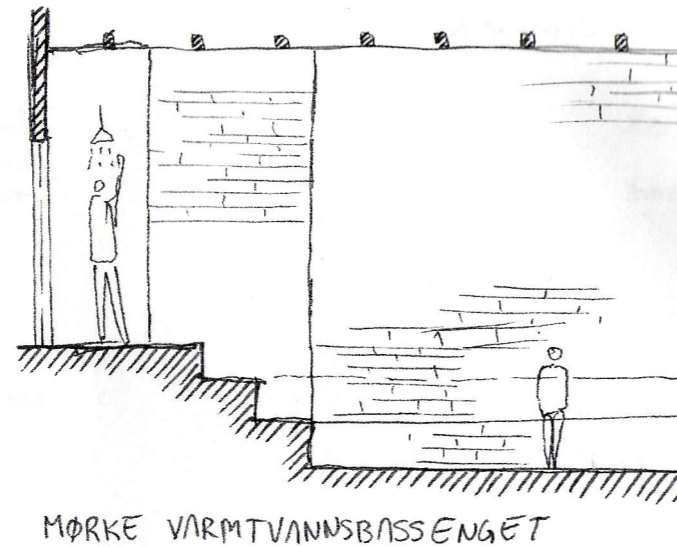
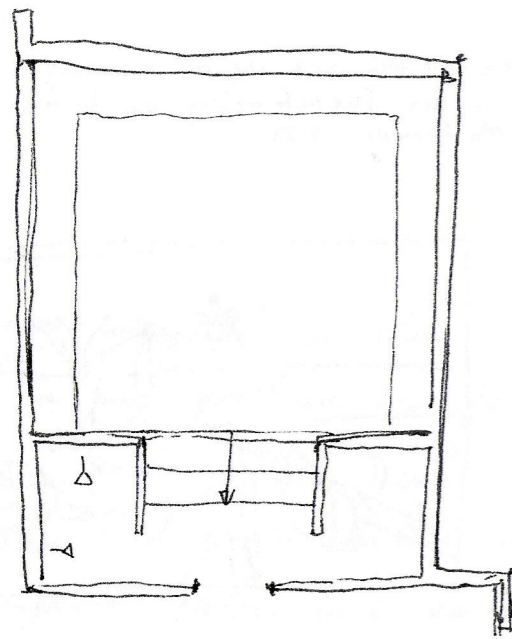
Venstre: Bassengets dybde for stuping med stupetårn 3- og 5m
Høyre: L-formen

Venstre: Dekorasjon i glassveggen mellom bassengene
Høyre: Veggkunst ved inngangen

FARRIS BAD

Farris Bad er i motsetning til resten av anleggene i Vestfold og de andre besøkte anlegg en mer rolig affære som tilbyr mange forskjellige saunaer i varierende temperatur og luftfuktighet. Forskjellige basseng med også varierende temperatur, lysforhold og stemning. At anlegget sammen med hotellrommene er rett ved sjøen gjør at man kan ta seg noen gode kalde bad i saltvannet også om man vil. Rett fra bygget og inn i Oslofjorden. Badet stod ferdig i 2009 og var tegnet av Halvorsen & Reine sammen med landskapsarkitekter fra Gullik Gulliksen AS.

Farris bad var for meg i aller første rekke en tektonisk opplevelse. Tro mot den lokale patriotismen brukte de larvikitt i det meste av overflater hvor det kunne brukes stein. På to spesifikke plasser utmerket denne mørke granitten seg helt ypperlig.

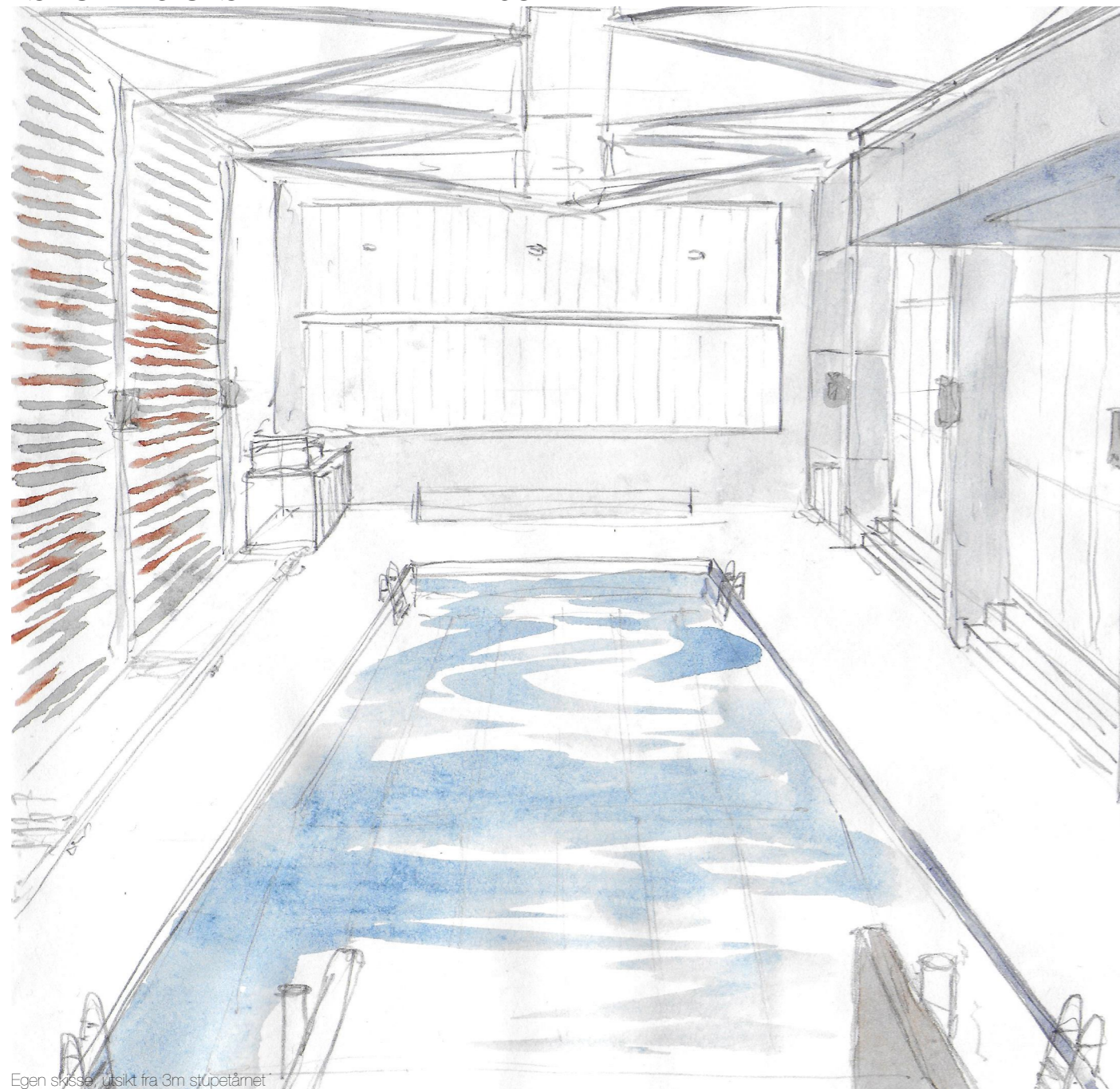
Det første merkelige rommet føltes kvadratisk og man kommer inn på midten fra en av veggene og må ned tre distinkte og høye trappetrinn for å havne i det som er 1m med deilig nesten 40 grader varmt vann. Her råder stillhet og blikket rettes sakte opp mot taket hvor steinveggene slutter og en tre himling i kvadratisk kassettmønster viser diskret hva jeg tipper er bærebjelker. Bassenget er ikke stort, og lags veggene under vann har man mulighet til å sitte og slappe av. Vannet forsvinner i slusene som går langs hele vannlinjen hvor man også kan lene hodet sitt mot larvikittkanten og kjenne den varme steinen mot huden.

Det andre rommet bærer et likt preg dog det er passe annerledes utformet. Dampsaunaen eller Steam Sauna som det stod på glassdøren inn til rommet er et lite kammer der absolutt alle flater er i larvikitt. Langs veggene har man benkflate og taket er et krysshvelv som er lavt nok til at du konstant lur på om din egen høyde er litt for mye. Hele rommet er i tykk damp og i midten har man utplassert selve varmeanlegget sammen

med store trepinner som skal gi dampen den karakteristiske duften. Visuell navigering er et håpløst konsept her inne, men det er heller ikke poenget. Kroppen møter den varme og harde steinen på en mer direkte måte enn i det førstnevnte rommet. Følelsen var god der inne og tross det lille rommet føltes det ikke klaustrofobisk.

Basseng og bad er meget taktile grunnet sitt bruk. Å vite hvilke materialer passer best hvor er derfor helt essensielt. Å bruke larvikitt her i varianter hvor den både kan kjennes på som varm og som kald er et flott inngrep da den er taktil og gir stemning med sin mørke tone. Rommene blir mer mystiske og effekten av noe tungt som holder vannet og varmen på plass gjør så en nesten føler steinen før man har kommet i kontakt med den.

TØNSBERG SVØMMEHALL INTERVJUER

Egen skisse, utsikt fra 3m stupetårnet

Prat med Anette Askefoss over kaffe og brødskeer med pålegg. Anette er daglig leder ved Tønsberg Svømmehall og ser fram til de nye muligheter som den nye svømmehallen kan tilby.

Hva vil du si er de største utfordringer med dagens hall?

- Vi har ikke kapasitet nok til alle sammen her på disse to basseng vi har nå. Med maks 120 personer i vannet fordelt på to basseng, kan vi bare ha to skoleklasser her om gangen og må i den perioden holde hele svømmehallen utilgjengelig for offentlig bruk.

Hva hadde du likt at den nye svømmehallen skal bære mest preg av, familie med sklier og bad eller (for å overdrive nå) 50m olympisk basseng som skal fostre landslaget?

- Tanken er at om man bygger smart og stort vil kapasiteten til den nye svømmehallen være god nok for begge deler. Målet er å tilby mest mulig til så mange brukergrupper og samfunnslag som mulig. Om det skulle være snakk om varmt basseng til småbarn, rullestolvennlig tilgang til vannet, eller basseng som kan kobles sammen for å tilfredsstille idrettsstevner. Verdt å merke seg at man må ikke ha et basseng lengere en 25m for å kunne huse idrettsarrangement i Norge.

Hva er det du liker mest med den gamle svømmehallen?

- Det som er spesielt bra med den gamle svømmehallen er de varige og svært holdbare materialene som bygget er laget av. Betongkonstruksjonen kunne nok holdt i mange år til. Det var bygget for å vare i årenes løp, og det er bra.

Hvor mange besøkende i snittet var innom her i uken i 2019?

- Besøktallet varierer veldig med sesongene, men vi har ligget på ca. 90 000 betalende kunder de siste årene (delt på 52; 1730 besøkende i uken). Skole og idrett kommer i tillegg til dette.

Svein Johansen på omvisningsrunde av kjelleren

Da jeg ankom svømmehallen den 05. januar 2020 møtte jeg på Veronika i gangen ved de ansattes pauserom. Hun var bli om munnen, men da hun skjønte hvem som sto foran henne var hun raskt ute med å trekke tilbake sin påstand om at hun er veldig godt kjent i bygget, til at hun er kjent i bygget.

Til min store flaks visste Veronika nøyaktig hvem jeg burde snakke med. Hun gav meg telefonnummeret til Svein Johansen og fortalte meg at dette var mannen jeg skulle komme i kontakt med. For Svein er nemlig en veteran som har vært ansatt ved stedet siden 1978 (da det nye bassenget kom) og vært tilkallingsvikar siden 2013. Da "pensjonerte" han seg egentlig, men slikt skulle ikke hindre ham i å være en tilkallingsvikar.

En snau time senere og etter vår samtale på telefonen kom Svein syklende til Svømmehallen. De store vinduene fra kontorene gir virkelig en full oversikt over alle kommende og gående besøkende til og fra bygget.

Vi hilste og etter en prat over kaffe og om hvordan han fikk seg jobben og hva han har drevet med før og ved siden av sin jobb på svømmehallen svingte vi inn på praten om selve bygget. For med så mange år under beltet hadde Svein drevet med det meste som man kunne gjøre i Tønsberg Svømmehall.

De store renoveringene for ventilasjon som kom i 2009, måtte mye omgjøres?

- Ikke mye nei. Det var plass nede i kjelleren for de store maskinene som erstattet de gamle og opp i hallene var det ikke stort en at det kom noen luftrør på langs med søylene så øvre luftvolum av hallen ble bedre sirkulert. Det har seg nemlig slik at den våte luften i toppen av hallen bidro til litt svekkelse i malingen og det løsnet og falt ned i bassenget. Ellers som du kan se rundt deg, alle andre innredninger er i teak, så det holder seg godt og pent. Først for noen

par år siden måtte vi bytte badstuedørene. Jeg valgte å spare på dem i en stund, for treverket holdt seg fortsatt meget godt, men de nye er ikke tik da. Man kan ikke hogge den sorten mere.

I første utkast av plantegningen så det ut som om det stod en vaktmesterbolig ved veien mellom Svømmehallen og parkeringsplassen. Husker du noe av dette? (I dag finnes det ingen spor)

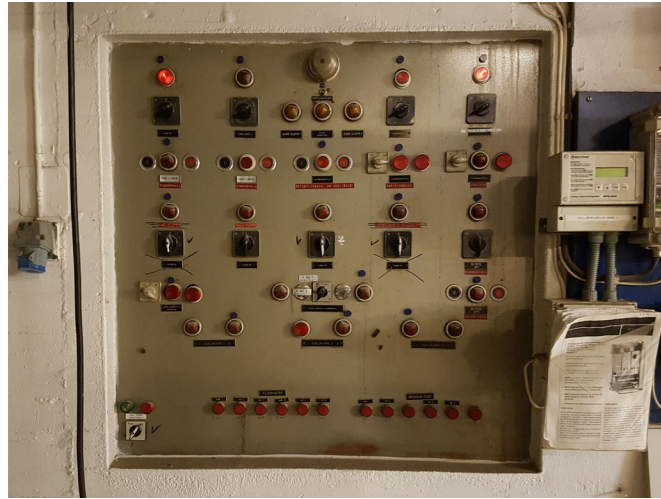
- Det kan jeg ikke si at jeg gjør. Det har alltid vært tomt der. Jeg gjetter at det ikke fikk plass i budsjettet, er vel typisk at arkitekter tegner en del på de planene som ikke blir noe av?

Kan for øvrig nevne om han vaktmesteren som hadde hovedansvaret for bygget i starten. Han fikk faktisk en campingvogn som han skulle sove i, på byggeplassen mens det ble bygget her på 60-tallet. Husker han skrøt av at han var med på hele prosessen og kjente til alt på bygget i minste detalj.

Når jeg så på tegninger av himlingsplan og snitt kan jeg ikke unne meg å merke at dette bygget skulle ha mange vindustak i garderobes, dusjer og ganger. Når ble alle tettet? (Det romslige inntrykket hadde vært som å være på en annen planet om de fortsatt fikk belyse de nå gråtteaktige rom)

- Ja du, det skjedde i flere trinn. Til å begynne med lekket noen. Disse ble tettet. Så var det noen frekkinger som fant på å bryte seg inn i bygget fra taket om natta. Den siste spikeren ble vel satt når noen enda større frekkinger bestemte seg for å gå opp og se ned i damedusjen mens det var folk i garderobes. Du ser jo, fra siden her (mot øst) er det ikke så høyt til gesimsen, så man kommer seg opp om man vil.

Etter mer prat jeg nå ikke greier å huske helt tilbød Svein meg en tur bak kulissene i Svømmehallen. Tilkallingsvikar har selvsagt sine egne nøkler og vi kommer oss fort ned i kjelleren fra vestibylen. Dette er litt av et rom!

Øverst: Det gamle kontrollpanelet
Nederst: De nye rensertankene for 1978 bassenget
Til venstre: utsikt på arbeidsbordet fra renseanlegget til 1967 bassenget

Gammelt møter nytt i alle kriker og kroker. Det store renseanlegget til 1967 bassenget er fortsatt originalt. Svein påpeker at det fungerer like greit fortsatt, eneste ulempe er alt plass den tar. Dog, til et så stort rom å starte med, kan man unne seg til plass til et filteranlegg som filtrerer siden 1967.

Bak tykke bæresøyler viser Svein meg varmeanlegget.

- I begynnelsen var det olje man varmet opp med. Var ikke dyrt på den tiden og vi hadde to 7 000 liters tanker. På de kaldeste periodene i året kunne vi bruke opp 14 000 liter med olje på bare to uker. 1000 liter dagen. Deretter kom disse to forbrenningsovner som gikk sånn halveis på strøm. Og bak dem kan du se den gamle strømovnen. Den fungerer som en back-up. De to forbrenningsovner er ute av drift, men du ser jo hvor store de er. Lettere å la dem være her nede en å prøve å ta dem opp og ut av bygget.

Vi vandrer dypere inn og kommer nå til rommet der filtervannet for det nye bassenget ligger. Alt i alt kanskje en fjerdedel av plassen det forrige anlegget tok. Det er lavt under taket og maskinen durer i vei.

- Du ser de tankene her. Der prosesseres vannet før det går opp igjen til bassenget. De nye tankene er i glassfiber, men dem er nye. Du skjønner de gamle fra 1978 måtte byttes ut og det var en helsikes' jobb. Gamletankene var i metall og for store og tunge til å fraktes ut, så vi måtte kutte dem i mindre biter her inne først. Merkelig at de måtte erstattes allerede mens det enda eldre fra 1967 ennå går sin gang.

I det vi vandrer ut og Svein leder veien sier han:

- Jeg vet ikke om det finnes andre slike bygg i Norge fra den tiden som fortsatt er i drift. Det lekker selvsagt, men ikke noe en real renovasjon ikke kan fiske.

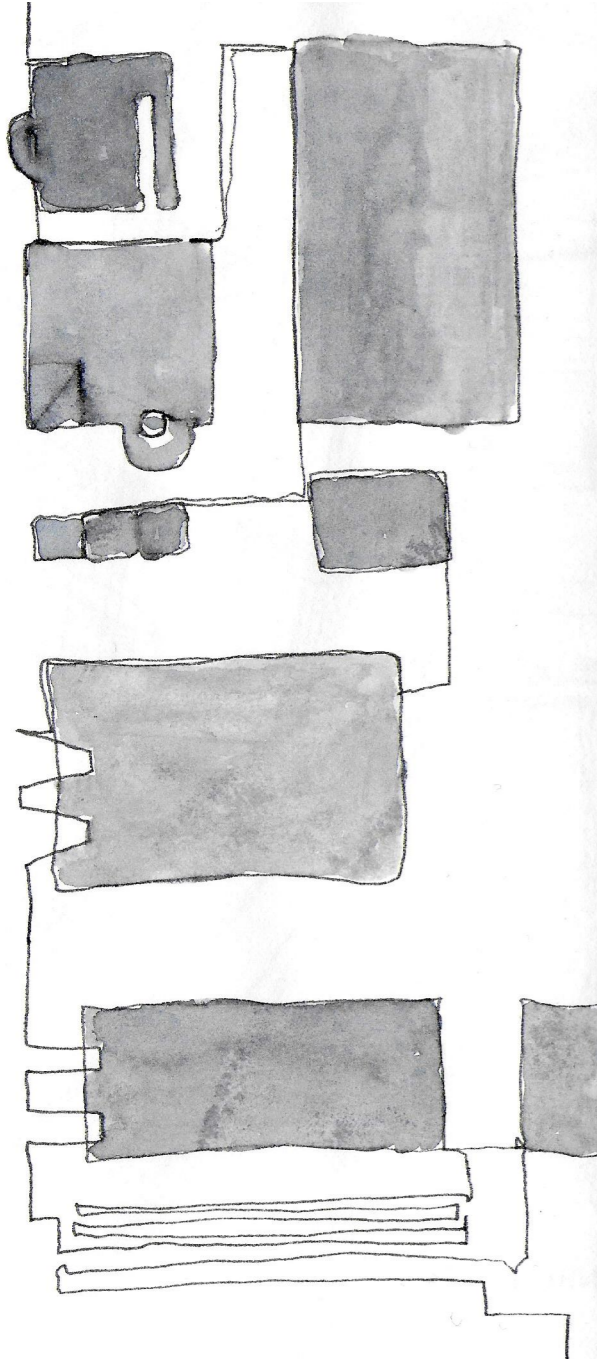
Min tidligere arbeidsgiver fra Lillehammer likte å sitere en kjent arkitekt med å si, All god Arkitektur lekker.

Svein ler litt på min kommentar

- Ja det kan du si. Vi vandrer nå gjennom et museum!

Et levende museum.

KONKLUSJON

Ok,

Det ble fort litt mye teknisk- og praktisk bruksprat i løpet av min ekskursjon ved de forskjellige badeanlegg. Dette skyldes i aller største grad at nesten alle personene jeg intervjuet ikke kommer fra en arkitektonisk bakgrunn. På grunn av dette la jeg mye av mine **egne oppfatninger og opplevelser** av stedet da jeg beskrev det. Disse intervjuene er av den grunn ikke noe mindre verdt enn det de hadde vært om jeg snakket med bare arkitekter. Tvert imot, kunne jeg argumentere det motsatte.

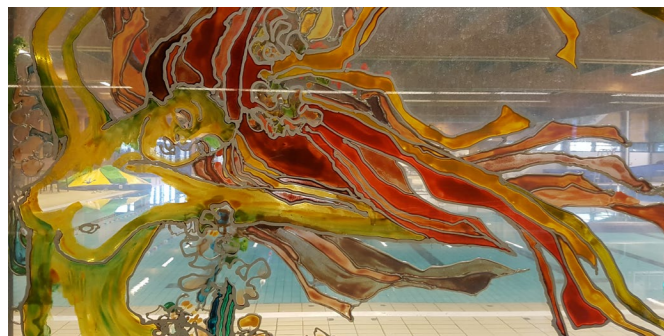
Praktisk og god utforming med smarte løsninger både i plan og snitt har brukeren i sentrum. Den skjønne formen kommer ut fra at den er designet smart og stedsspesifikt. Med omhu for det som er der fra før av og for de siktede brukergrupper.

Siden det også ble så få besøkte prosjekter var det meget godt at de alle var forskjellige på hver sin måte. Det var med på å tydeliggjøre for meg hva det innebærer når man vil sette søkelys på et **bredere publikum** og tilrettelegge for flere brukergrupper under det samme tak.

Her til lands liker vi å bruke badevann på mange forskjellige måter og vi har mer raffinert kultur rundt visse former. En andregenerasjons svømmehall som den i Tønsberg representerer nettopp dette.

Den representerer også en mulighet til **fleksibilitet** og videre **adapsjon** slik den på Jorekstad og i Oslo gjør. I tillegg til å ha umistelige verdier som nevnt i analyse- og verdisetting kan man se for seg at en reparasjon som den svømmehallen i Stavanger fikk, også er aktuell for Tønsberg.

takk for oppmerksomheten så lang

Spesiell takk til Marit og Tom Erik Sætevik fra Sandefjord, Goran Minic fra Lillehammer, Laila Løhre fra Stavanger og Jon Wik Hveding fra Oslo som tok meg imot ved deres respektive anlegg.

Også takk til Barzan Alizadeh, Natalia Kalamarova, Jerome B. Pasion og Bjørn Johan Endresen for godt vertskap i de forskjellige byer jeg besøkte.